

СПОРТ

Вай мехкарча кулгаш гIертадераша дунен чемпионате ворхI майдилг яьккхар

16

КЪАХЬЕГАМА БОКЪОНАШ

Илдарха-ГIалий тIарча мах беча моттигий дош дувцаш, тохкаш ба болхлой

14

Сердало

WWW.SERDALO.RU

ГIАЛГIАЙ МЕХКА КЪАМАН ЮКЪАРА ГАЗЕТ

№43 (12770)
Лайчилла бутт,
12 ди, 2026 шу

12+

Газет арадувл 1923-ча шера маьтсела бетта 1-ча дийнахьа денз

1973-ча шера «Сердало» газета «Сийлен хьарак» яха орден еннай

ЕГРН

50 эзар гаргга йолча гIишлох дар тохкаш хилар вай мехка

5

ТУРПАЛИЙ ЗАМА

Балхара декхараш кхоачашдеш, вахар хаьда Iаьдала болхлой дагалаьцар мехка

6

НАЬХА ХЬАШТАШ

Вахара оагIонцара гIо лоаттадарах йола кхетаче дIайихьар Магасе

7

БАРТ-ЦХЬОАГIО

Калининградски областерча гIалгIай автономе белгалдир халкъа цхьоагIон Ди

11

СТУДЕНТИЙ ВАХАР

Университета студенташта Iаткъац бе-бе метташ, культураш хилар

13

@gserdalo

vk.com/gserdalo

Дзен сердало

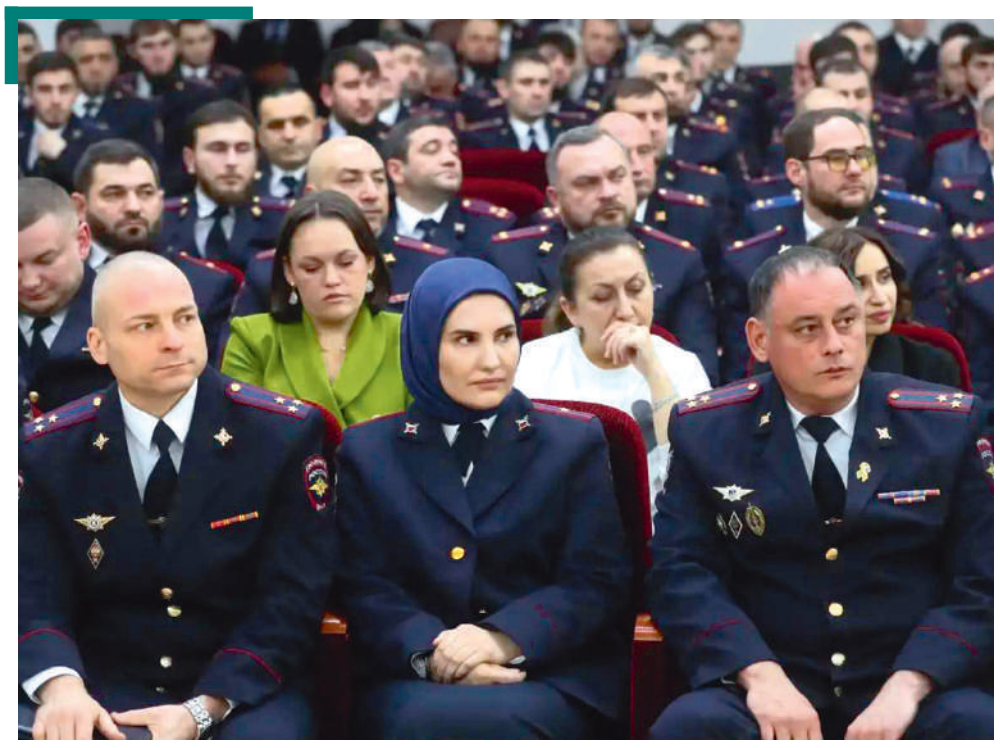
www.serdalo.ru

ДегIаахар

Къаман проекташ йоаржаяра болх, лакхача боараме дIахьош ба мехка

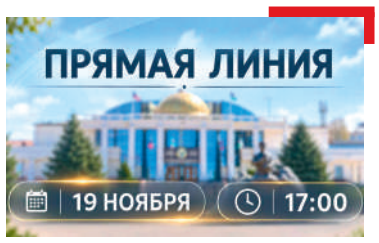
2

Мохк лораберашш

Чурча гIулакхех болча оагIон болхлой Ди дездеш хилар мехкарча МВД

3

ГIалгIайчен Кулгалхочун республикан бахархошца телевидене гIолла къамаьл хургда

ГIазданаькъан Ахьмад

ГIалгIай Республикан кулгалхочун Келаматанаькъан Махьмуд-Iаьлий вай бахархошца телевидене гIолла къамаьл хургда, цо эггара лоархIамегIа долча хаттарашта жоп лургда.

Из къамаьл дIахьош хилар бахьан долаш, наьха таро хургья шоашта дагадоахкаш дола хаттараш дала, иштта республикан вахара таронаш хьакхоллара шоашта бакъахьа хетар юкъедахьа. Цхьаккха а хаттар юстара ца дита дагахьа, цига дакъа лоацаш хургба ГIалгIайчен Пачча-хьалкхен викалаш, боахамий кулгалхой, доал деча даькъ тIара кулгалхой. Уж кийча ба наьха хаттарашта жоп дала.

Хаттараш къоастадьдац - бахархой таро я шоашта керттера хета хаттар дала, уж хургда вахара-коммунальни боахама даькъ тIара, таронаш во хиларах лаьца, наькъа хьалаш дувцаш, лорий дарбанчешкара хьал дувцаш, дешар дегIадоаладара хьакъехьа, иштта моттигашкарча администрацей болх бувцаш.

Iаьдало белгалду, царех цхьа дехар юстара дусаргдац, кхыметтел цига хьа ца деш диса хаттар а боахамий теркама юкъе хургда, из кхоачашдара тIахьожам а лоаттабергба.

ХIанз, бахархой хаттараш гуллуш да, шоай хаттар оаш а дала йиш я укх телефонах + 7(929) 795-78-78 иштта MAX, Телеграм-оагIонга гIолла е чат-ботага гIолла @ liniya06_bot.

Хьажа йиш я «Магас» телеканале эфирага гIолла дIахьош долча нахацарча къамаьлага, иштта ГIалгIайчен кулгалхочун «ВКонтакте» оалача вахара бувзамашка, къамаьл хургда 88.8 FM радио-эфире а.

Къаман проекташ йоаржаяра болх, лакхача боараме дIахьош ба мехка

Баркинхой Мурад

Президентски къаман проекташ йоаржаяра болх дикача боараме дIахьош ба ала йиш йолаш да вай тахан. Хьахьожадьчох 86%-га кхоачаш дола рузкъа балха дIадахийтад, 99,3%-га кхоачаш бартчIоагIам вIашагIбеллаб. Цул совгIа, российски юкъерча боарамга диллача, ялх проектацара болх йиллача ханал хьалха чакхбоаккхаш ба. Къаман проекташка гIолла хьалъеш латт мехка керда ишколаш, берий бешамаш, наькъаш, коммунальни моттигаш тоаеш, унахцIенон оагIонца дувзаденнараш меттадоаладеш къахьегаш ба.

Вай мехкадас Келаматанаькъан Махьмуд-Iаьлас белгалдир, къаман проекташка гIолла шахьарий, юртий хьал дикка меттадоаладеш латтилга. Республикан кулгалхочо теркалдечох, доккхий хувцамаш хиннад ала йиш ярех да вай тахан: Чамалха, Iаьлий-Юрта керда фельдшерско-акушерски моттигаш хьайийллай; Сурхо тIа хьадийллад вахара оагIонца гIо деш дола ЦIа, иштта дарбанчеш, ишколаш тоаяьй боккха болх дIахьош.

Доккхий хувцамаш хиннад ала деза наькъаш тоадарца, берий бешамаш, иштта Iарпенаькъан Ювсапа цIерах йола колледж тоаярца. Пхиникъ боккха болх чакхбоаккхаш тоабаьб, иштта керда автобусаш йоалаяьй мехка. Цул совгIа, Илдарха-ГIалий тIа керда хин турбаш чуяьккар, харцар кхерам болча цIеношкара бахархой кхычахьа дIачубохийташ болх ба дIаболабаь. Республикерча дукхача моттигашка доккхий хувцамаш да тахан дIахьош латташ.

Масала, Кердача Редантe, Пхьилекъонгий-Юрта, ГIажарий-Юрта, Галашка керда ишколаш хьалъеш латт, 24 юкъара моттиг тоаеш къахьийгад, иштта коммунальни оагIонца а башха хувцамаш да. УнахцIенон, культуран гIулакх меттадоаладеш, бахархошта вахара оагIонцара гIо де хьожаш, болх ба дIахьош латташ.

Вай Мехкадас хьакимашта тIадиллад массайолча оагIонцара болх боаггIача боараме, тIехьагIа цхьаккха тайпара кхоачамбоацараш гучадаьнна хIама хургдоацаш лакха терко, тIахьожам лоаттабеш дIачакхбаккха, аьнна. Мехка гIулакхаш тоадара тIехьа хьахьожадьа дола рузкъа доаггIача дIадохийташ хила деза, эшам болаш, е гIалатбаьнна хIама хургдоацаш, деррига лорадеш хила беза. Ер шу чакхдалале, лаьрхIа мел дола гIулакхаш юххьанца къоастаяьча хана, боаггIача боараме чакхдаьха хилийта, аьнна, тIадиллар вай Мехкадас хьалхалаттарашта.

Мехкада: Фецарча кемай болх дегIабаро таро лу Татрий мехкацара бувзам шербе

Оздой Iийса

Лайчилла бетта Магаса, Казана юкъера фецарча кемай рейсаш кIира шозза хургья - шоатта, пIаьраска деношка. ГIалгIайчен, Татрий мехка бахархошта из дика пайда луш да. ТIехьара тIа фецара кема цига дIа-юха додаш хилара атта а сиха а ваха йиш хул. Иштта хьалаш хилара, шин республикан чура туризм а дегIайоалаю, экономически бувзам, культура йоаржаю.

«Из болх иштта юкъе вIашагIболла таро хилар, Татрий мехка Президента Минниханов Рустама хьаллоацаш хиларах. Оаха из дош цунца хьалха а дийцадар. Цу тайпара из болх кердабаьлар ардара бетта 6-ча дийнахьа хиннача рейсах. ХIанз фецарча кемаца баха ловраш совбоалаш хиларах, рейсаш а тIакхийтар. Шин республикан бахархошта из дика таро я, каст-каста шоайла дIа-юха бахара. Казань я ГIалгIайчен лоархIаме гIулакхаш леладара - дешара, культуран - центр а. Оаха бувзам лелабу цу даькъ тIа меттел, дIахо тхоайла а доттагIал чIоагIдеш», - аьлар ГIалгIайчен кулгалхочо Келаматанаькъан Махьмуд-Iаьлас.

Цо баркал аьлар Татрий мехкарча ший новкъоста из гIулакх кхоачашдеча цо иштта дика дакъа лацарах. Мехкада тешаш ва, дIахо а вай мехкашта юкъера бувзам чIоагIлургхиларах.

Чурча гIулаккхех болча оагIон болхлой Ди дездеш хилар мехкарча МВД

ГIазданаькъан Ахьмад

РФ чурча гIулакхех болча оагIон болхлой Ди дездеш, кхетаче хилар вай мехкарча Россе МВД. Цига гулбеннабар республикан кулгалхой, Iаьдала болхлой, иштта МВД ветеранаш.

ЛоархIаме хьаьша волаш, цига вена хилар мехкада Келаматанаькъан Махьмуд-Iаьла, иштта Халкъа Гуллама спикер Гаьгенаькъан Руслан, мехкарча ФСБ оагIон кулгалхо Шевляков Максим, Тохкама Комитета хьалха латта Асхабов Ахьмад, Росгварде кулгалхо вола Буружанаькъан Мухьмад, мехкара прокурор Васильченко Андрей.

Полице болхлой цу цIайца даькъалабувцаш, Мехкадас белгалдир цар дIахьош бола болх лакха терко, низ, денал, яхь эшаш болга. Келаматанаькъан Махьмуд-Iаьлас теркалдир мехкарча бахархой кхерамзлен хьалаца дувзаденнараш боаггIача боараме хилийтар, паргIато, машар лорабар цар лоархIаме декхар долга.

Республикан кулгалхочо хьоахадир, дукхача шерашка деналца, майралца шоай декхараш токхаш лаьттача ветеранашта, балха тIа вахар хаьдарий дезалашта терко лоаттаяр тахан лоархIаме долга. Моттигерча МВД кулгалхо волча Котов Владимира баркал аьлар шийна тIехьалаттарашта, шоай декхараш бехктокхаме кхоачашде хьожаш къахьегарах, иштта цар оагIув хьаллоацаш цIагIарбаршта а.

Таханарча дийнахьа МВД 1600 болхло тIема моттигашка дакъа лоацаш хиннарех ва, царна юкъе ба тIема операце доакъашхой - 42. Белгалде деза, бархI саг паччахьалкхен совгIаташ луш белгалваьлга. Мехкадаь грамоташ елар цIай

дездеча дийнахьа МВД къахьегамхошта Iарчакханаькъан Самата, Беканаькъан Азамата, Вешкаранаькъан Ахьмада, МутIаланаькъан Iаьланна, Томбенаькъан Азамата. Иштта лаьрххIа баркал кхайкадеш мехкадаьгара каьхат делар мехкарча РФ МВД юкъарча моттигашкара нийсхо лораярах болча оагIон кулгалхочун гIонча волча Кувалдин Василена.

Балха декхараш кхоачашдеча наькъ тIа вахар хаьда полице къахьегамхой дагалаьцар

ГIалгIайче дакъа лоацаш хилар, «ЗIамига даьхе - Россе низ» яхача Ерригроссийски кхетаче

Оздой Iийса

ГIалгIайчен викалаш дакъа лоацаш хилар Москве дIахьош йолча «ЗIамига даьхе - Россе низ» яхача кхетаче. Цига дIадихьар хьалхара республикан ди, из хетадаь дар зIамига шахьараш, юртий доазонаш дегIадоаладара. Вай республикера цига вахар Шолжа кхален кулгалхо Татенаькъан Iийса, ГIажарий-Юртара Чакенаькъан Аслан, Берда-Юртара ГIулой Мустафа.

«Сердало» газетага, ГIалгIайчен Паччахьалкхено ма аллара, из вIашагIкхетар дIахьош дувца лаьрхIа дош да юрташка бахача наьха вахара хьалаш тоадар, моттигера доазонаш лостам баь дегIадоаладар, иштта доал дара даькъ тIа нийслуш дола эггара лоархIамегIа хаттараш кхоачашдар.

Из пайда луш дола къамаьл дIадахьара гулбелар берригача мехка доал деча даькъ тIара викалаш, иштта моттигашкара Iаьдала болхлой.

Цига дакъа лоацаш яр Россе юртбоахама министр Лут Оксана, иштта Ерригроссийски доал дара доакъош дегIадоаладара ассоциаце сопредседатель, моттигашкарча политиканна, моттигерча доал деча даькъ тIара Госдума Комитета кулгалхо Гусева Ирина.

Доал деча даькъ тIарча тоабай проекташта, царна бакъахьа хеташ юкъедаьхача хаттарашта кертте-

ра терко тIаяхийтар. Республикаша юкъе мел доаладаь хаттараш тохкаргда ВАРМСУ говзанчаша, цу хаттарех долча федеральни боахамаша. Цул тIехьагIа, уж лаьрххIа юкъедоахаргда кхетачен боккха федеральни гуллам болаш дувцара. Из вIашагIкхетар дIахьоргда 2027 шера, бекарга бетта.

Автобусашка нахагара ахча хьаийду гIулакх картаца дувзар тIадиллад Мехкадас

Баркинхой Мурад

Нах дIа-хьа кхувлача автобусашкара гIулакх таханарча ханага хьежжа, таьрахьашца дувзаденнарий оагIонца тоадаь хилийта, аьнна, тIадиллад республикан Кулгалхочо. Банковски картаца шоашкара доагIар дIадала аьттув болаш хила беза нах.

Белгалде деза, ахкан тIехьарча беттагара ардара беттага кхаччалца йолча хана, валидаторашка гIолла ахча дIаденнараш ялхазза дукхагIа болга. Вай мехкадас Келаматанаькъан Махьмуд-Iаьлас белгалдарах тарра, 2023-ча шергара денз, вай мехка хьачуйоалаяьраш 117 автобус я. Кердача, таханарча ханага хьежжа йолча автобусашка ГЛОНАСС, видеокамераш, картаца ахча дIадала йиш йола гIирсаш латт. Кararча хана валидатораш оттаяьраш 424 автобуса юкъера 148 автобус я.

Вай Мехкадас тIадиллад из болх ма хулла сихагIа чакхбаккха, аьнна, хIана аьлча наха атто еш из долга тахан гуш да. Цхьаккха кхоачамбоацар юкъе доацаш болх беш хила еза терминалаш, республикан Кулгалхочо теркалдечох. Цу оагIонцарча министерствон декхар да телхараш геттара сиха меттадоаладар, бахархошка картаца ахча дIадала йиш йолгах хоам беш хилар. Таханарча ханага хьежжа, из болх хьаоттабар наха паргIато еш да ала деза, хIаьта эггара керттердар да массахана цу балха тIахьожам беш, деррига лерттIа хулийташ хилар.

Гурахьа дувча ялата болх чакхбоаккхаш, паччахьалкхенгара гIо хургда вай республиканна

ГIазданаькъан Ахьмад

Вай мехкарча юртбоахама ахархошта, паччахьалкхенгара новкъостал хургда. Ма дарра аьлча, 2027-ча шера Iан кIалха додаш дола ялат дIадувча балха лаьрхIа, Россе Паччахьалкхено баьча соцамах, вай республиканна хьожадаьд 32, 4 млн сом ахча. 22 российски моттига гIо дергда федеральни оагIоно, 13 млрд сом рузкъа да цу гIулакха къоастадаьр.

Вай мехкадас Келаматанаькъан Махьмуд-Iаьлас доккха баркал аьлар Россе Паччахьалкхенна хьалха латтача Мишустин Михаила, вай республиканна иштта терко ярах. 2027-ча шера вай мехкарча ахархоша Iан кIалха додача ялата аьнна хьакъоастадаьр 27 эзар гектар лаьтта да. Юртбоахаме къахьегараша дикка болх бе дезаш гIулакх да из – ханнахьа меттадоаладе деза лаьттан хьал, агротехнологически оагIонца лоархIамедараш боаггIача боараме чакхдаьха хила деза. Федеральни оагIоно хьожадаь ахча йоккха моттиг дIалоацаш, дукха хIама меттаоттадеш хул. Белгалде деза, тIехьарча шерашка вай мехкарча юртбоахама хьал хоалуш меттадоагIаш латтилга. ДIадахача шера лаьттанца къахьегаш болча мехкахоша 125 эзар тонн совгIа ялат чуийцар, 25, 5 млрд сомага кхоачаш хьувкъам бар моттигерча юртбоахамо къахьегарах хиннар.

Вай Мехкадас белгалдир, юртбоахама гIулакхашта хьахьожадаь ахча ханнахьа, даха деззача моттиге дIадахийта дезилга. Лаьтташцара болх дIаболалуча хана, хьакхоачаргда ахархошта паччахьалкхенгара новкъостал.

БоаггIача боараме чакхбаккха безача цу балха лакха терко еш хургба мехка. Юртбоахама моттигий хIама тоадаларах доккха гIо хул юрташта, наха болх бе моттигаш Iалашъю, республике вай лаьтташка кхебаь хьувкъам хургба.

«Къаман фронт. Деррига а Коталонна!» яха болам хьаллоацаш ба ИнгГУ

Оздой Iийса

ГIалгIай паччахьалкхен университете хьаллаьцар «Къаман фронт. Деррига а Коталонна!» яха ерригача Россе болам. Российски тIемхошта лаьрхIа дукха хIамаш кийчйир цига. Болама юкъе дакъа лаца эттар кулгалхой, хьехархой, иштта студенташ а.

«Сердалога» Къаман фронтера бенача хоамах, тахан шелал эттача хана бIухошта тIема аренашка геттара эшаш йола хIамаш укх деношка царех дIакхетаргья. ДIайха ювргIаш, Iан хана леладеш дола барзкъаш, иштта хIара денна эшаш йола хIамаш я яьшкашка йоахкараш.

Тахан тIема аренашка лелача вай бIухошта геттара чIоагIа накъаяргйола хIамаш я уж ерригаш.

Белгалде деза, иштта боламаш доаржадар йоккха моттиг дIалоацаш, тIемахой оагIув хьаллоацаш, цар дегашта тоам беш долга. ЦIагIара яйта хIара хIама бIухошта къаьстта боча, еза я, хIана аьлча денош тIема аренашка дIакхухьаш бале а, дог шоай мехка, хьежаш багIарашца, шоашта тIехьа дуIаш дерашца да цар.

Мехка тIема низ

МоллагIча кхерама духьала кийчо еш ба ГIалгIай мехка

ГIазданаькъан Ахьмад

«БАРС» яхача моллагIча хатара духьале е кийча йолча тоабай болх дIахьош ба тахан мехка. Чухьарча кхерамзлен хьалаца дувзаденнараш боагIача боараме хилийтара тIехьа, тIатеIIа къахьегаш латт. Йоккха моттиг дIалоацаш, лоархIаме проект я ала деза цох, хIана аьлча чухьарча кхерамзлен гIулакхаш да цунга гIолла лорадераш.

Цу оагIонцара гIулакхаш геттара чIоагIа лораде дезарех да – тоабан бIухой ГIалгIай мехкара арабала йиш йолаш бац, моллагIа хIама ийккха болх хуле, массахана кийча хила беза уж. Цар лораде дезача декхарашта юкъе да хий хьалу моттигаш, газа станцеш, тока моттигаш лорайр, массахана Iаьдала болхлошца бувзам болаш, юкъарлон оагIонцара хIама лорадар, иштта саг чувоацаш гIетташ долча гIирсашта духьала болх лоаттабар.

Кararча хана тIема комиссариаташ Iаьдала болхлошца чуденнача дехарашца тохкама болх дIахьош я. Цу оагIонцара декхараш кхоачашдеш йола тоабаш вIашагIйохкар РФ герзашцарча низий Министерстве белгалдаьраш лорадеш дIахьош болх ба.

Цу тоабан юкъе хила ловш, дехар чулураш 18 шерал тIехбаьнна, дегIа могашал лертIа йолаш, психологически оагIонцарча декхарашта боагIача боараме чакхбаьнна хила беза.

Цул совгIа, 53 шерал тIехваьнна хила йиш яц дакъа лаца ловш вар, тIема декхараш кхоачашдара гIулакх довзаш вале, геттара дика да, хIаьта из цахилар а цу юкъеоттара духьале еш хилац. ТIема комиссариате цу гIулакха хьатIавоагIача сагага Россе вахаш волча сага паспорт, тIема билет, ший автобиографи, анкета, дешарах дола каьхаташ, иштта къахьегама книжка хила деза.

Психологически оагIонца дIабахьа безаш болча балхах чакхбаьхе, хьахоржаш ба уж нах лаьрххIа йолча моттиге, е 503-ча гвардейски мотоиччархой полке. Ялх бетта бартчIоагIо оттаеш долча каьхата кулг язду цар цига.

«БАРС» доакъашхошта паччахьалкхено лаьрхIа гIо деш къоастадаь хIама да, цу юкъе да болх бе моттиг, юкъерча боарамга хьежжа алапи хилар.

Цул совгIа, ха тIа латтача деноех хьожадаь моттигера, федеральни оагIонцара ахча да царна, мах боацаш лорашка чакхбала, дарба де аьттув ба, могашал эшаенна болх хуле, ахчанца гIо дергда. «БАРС» тоабан юкъе хилар сага лоIамцара гIулакх да, цунга хьежжа шоаш леладер боагIача боараме кхетадеш болча къонахий никъ ба из. Республикан сигале лораеш, зуламхошкара хила тарлуча моллагIча кхерама духьала кийчо еш ба тахан мехка. Мехкарча Халкъа Гуллама хьалха латтача Гаьгенаькъан Руслана республикан хIама лорадар эггара керттерчарех да, аьнна, белгалдеш, дIаболабаь болх ба из.

Цу проекта кулгал дер, тIахьожам лоаттабер ва Халкъа Гуллама депутат вола Чуранаькъан Мустафа. ГIалгIай мехкарча Iилман хIама доаржадара моттига говзанчашца бувзаме волаш, Чуранаькъан Х.Т. цIерах йолча Даькъастен доагора-энергетически колледжа пхьоалашка цхьацца кхоачам хьакхоллаш болх дIаболабайтаб цо. Болх хьабе кулгаш цига долаш да тахан, ма дарра аьлча. Говзанчаш, колледжа студенташ, цу сахьате из гIулакх хьаллаьца, къахьега дIаболабелар.

Цхьана дIабихьача балхах хьахиннар тахан гуш да ала йиш я. ЛаьрхIа йолча йиъ «турелейх» хьалхара дакъа кийча да. Уж мобильни станокаш эшаш я стрелкови оалача герзаца. МоллагIа тайпара долча саг чуваоацаш гIеттача гIирсашта духьале еш, царна тIеххьа герз дIадерзаде эшаш хIамаш я уж, хIаьта из боккха, лоархIаме болх ба ала деза.

ГIалгIайчен лорий-вахара колледже, СВО ветераний кхетаче хилар

Баркинхой Мурад

ГIалгIайчен лорий-вахара колледже, лаьрххIача тIема операце ветеранашца вIашагIкхетар хилар студентий, «Хьалхарчар болама» хьинар долча наьха. Из кхетаче вIашагIъеллар моттигерча «Даьхен лорабой» ганза моттигерча филиало. Дешара урхаллен хьаьший бар СВО ветеран Акбенаькъан Ратмир, Тоачанаькъан ИсмаIал.

«Шоайла къамаьл деш, бIухоша студенташта дийцар амал дарах лаьца, цхьацца тIема гIулакхаш довзийташ дола къамаьл. Ветераношка кагирхошта масалаш гойтар; бокъонца дола денал, майрал лорадара; шоай Даьхенцара безам совбоаккхаш уж хилара тIахьехаш», - аьлар «Сердало» газетага «Даьхен лорабой» ганзе.

Студенташ йоккхача терконца ладувгIаш бар, цар шоай хаттараш а лора. Хургболча лорашта из дика таро яр, Даьхен бIухошца къамаьл де. Къаьстта бIухошкара уж дешаш хьахозаш хилар дар, лакха мах болаш.

50 эзар гаргга йолча гIишлох дар тохкаш хилар вай мехка

Ужахьанаькъан Хьамзат

50 эзар гаргга йолча мехкарча гIишлошта доал деш барех дола хIама тохкаш болх дIабихьар республике. Моттигерча Росреестра оагIоно муниципалитеташца лаьтташца, гIишлошца дувзаденнараш боаггIача боараме тоадара тIехьа дIахьош гIулакх да из. ДIадахача шера 18 эзар совгIа дехарех болх дIахьош хилар цу оагIон къахьегамхой, хIаьта 56%-га кхоачаш дараш электорнни оагIонца чуденна дар.

«Сердалога» мехкарча Паччахьалкхера кхаьчача хоамах, гIишлошцара гIулакх таьрахьий оагIонца боаггIача боараме хьаоттадар лоархIамеча декхарех да. Таханарча дийнахьа «дакъа лоацача» оагIонца хьаоттаяь электронни чIоагIо 98% я, хIаьта ипотечни оагIонца – 96%. 97%-га кхоачаш долча таьрахьашцарча каьхаташца болх дIахьош хул цхьан дийнахьа.

Доазонаш боаггIача боараме къоастадара тIехьа, дикка болх дIабихьаб ала йиш я тахан мехка. ЕГРН юкъедихьад тахан 99% юртарча моттигех дар, 90% муниципальни моттигий доазонех дар.

Белгалде деза, мехкарча экономически оагIонца ЕГРН болх боаггIача боараме хилар чIоагIа лоархIаме долга. ХIара доазонах дар ма дарра довзар лоархIаме да гIишлош хьалъеча, наькъаш дехкача, инженерни оагIонцарча балхашца. Цул совгIа, гIишлонех дар хила дезача тайпара хьаоттадар, царна доал дечар хьал аттачахьа доаккхаш да.

Мехкара дизайнераш, къахьегама тоабаш къаман преми къовсача дакъа лоацаш я

Баркинхой Мурад

«Россе толашагIа йола промышленни дизайн» яхача къаман премена юкъе дакъа лоацаш ба вай мехкара цхьацца моттигашкара болхлой, дизайн-студеш. «Сердалога» из хоам кхаьчар мехкарча Паччахьалкхера.

2027-ча шера наджгоанцхой бетта 29-ча денга кхачалца чутела йиш я дехараш. Промышленни дизайна, российски кхоачама хIама хьаллоацаш дIахьош я уж яхьаш. Массадола хIама теркалдеш хургба проекташ хоржараш, цу юкъе да хIама дика, боаггIача боараме хьакхелла хилар, иштта таханарча вахаре из геттара эшаш хилар. Дакъа лоацаш хургья йоккхий промышленни моттигаш санна, коммерчески дизайн-студеш, бюрош. Яхьашка проекташ чуяла йиш я дехарех болх дIахьош хилар цу оагIон къахьегамхой, хIаьта 56%-га кхоачаш дараш электорнни оагIонца чуденна дар.

«Сердалога» мехкарча Паччахьалкхера кхаьчача хоамах, гIишлошцара гIулакх таьрахьий оагIонца боаггIача боараме хьаоттадар лоархIамеча декхарех да. Таханарча дийнахьа «дакъа лоацача» оагIонца хьаоттаяь электронни чIоагIо 98% я, хIаьта ипотечни оагIонца – 96%. 97%-га кхоачаш долча таьрахьашцарча каьхаташца болх дIахьош хул цхьан дийнахьа.

Доазонаш боаггIача боараме къоастадара тIехьа, дикка болх дIабихьаб ала йиш я тахан мехка. ЕГРН юкъедихьад тахан 99% юртарча моттигех дар, 90% муниципальни моттигий доазонех дар.

Белгалде деза, мехкарча экономически оагIонца ЕГРН болх боаггIача боараме хилар чIоагIа лоархIаме долга. ХIара доазонах дар ма дарра довзар лоархIаме да гIишлош хьалъеча, наькъаш дехкача, инженерни оагIонцарча балхашца. Цул совгIа, гIишлонех дар хила дезача тайпара хьаоттадар, царна доал дечар хьал аттачахьа доаккхаш да.

Промышленни дизайна, российски кхоачама хIама хьаллоацаш дIахьош я уж яхьаш. Массадола хIама теркалдеш хургба проекташ хоржараш, цу юкъе да хIама дика, боаггIача боараме хьакхелла хилар, иштта таханарча вахаре из геттара эшаш хилар. Дакъа лоацаш хургья йоккхий промышленни моттигаш санна, коммерчески дизайн-студеш, бюрош. Яхьашка проекташ чуяла йиш я дехараш. Массехк оагIонца дIа-хьа нийсъергья толашагIа йола проекташ, цу юкъе я «Серийни кхоачам», «Концепт-дизайн». Къаьстта моттиг дIалоацаш ба «Къамо хержар» яха оагIув – цу оагIонцара толашагIбараш иштта 1-ча тоаба заIапхой, бераш-заIапхой кхоабаш бола дезал. ДIадахача ахчанга хьежжа луш да 100 эзар сом, из да цхьан цIенна лаьрхIа.

Из хьал шоашта новкъостала юкъедаккхара дехар дIадала деза ГIалгIайчен вахара-коммунальни боахама, энергетикан Министерстве. Из де йиш я «Са каьхаташ» яхача дукхача оагIорахьара болх лелабеча даькъага гIолла, ше тIавоацаш а, «Госуслуги» яхача цаI йолча портала йоазонга гIолла а.

Ерригача Россе онлайн хоржамашка гIолла хоржаргба. Саькура бутт юкъекхаьчача хана, хургда из.

2027-ча шера бIаьстан хьалхарча бетта 25-ча дийнахьа йовзаргья вайна дикагIа болча дизайнерий, мехка толашагIа йолча цхьацца кхоачам арахецача моттигий цIераш. Яхьий керттерча сайте design-prom.ru электронни оагIонца чудала йиш я дехар, иштта кхыдараш довза а.

Шозза айдаьчул тIехьагIа, пенсе юкъера боарам мишта хургба къоастадеш ба тахан Соцганзе

ГIазданаькъан Ахьмад

2027-ча шера Россера «страховой» пенсеш шозза айде лерхI – хьалхагIа цкъа тIакхеташ хиннар хIанз шин оагIонца айлуш хургда. Паччахьалкхен Думе ардара бетта 29-ча дийнахьа баь соцам ба из. 2027 – 2029-гIа шераш чулоацаш йолча Россе вахара ганза проектацара хувцамаш да ала деза царех. Оттаьча каьхатах, саькура бетта 1-ча дийнахьа пенсеш 6,8%-га кхоачаш айдергда, хIаьта бекарга бетта 1-ча дийнахьа денз кхы а 3,3%-га кхоачаш. «Сердалога» из хоам бера мехкарча Паччахьалкхера.

Тахан белгалдечох, къоанала доагIаш долча пенсе юкъера боарам 2027-ча шера 29,9 эзар сомага кхоачаш хила беза. Болх беш боацача пенсионерашта доагIар юкъерча боарамга диллача 30, 2 эзар сом хургда, цу шера юкъерча боарамах тIакхетар 2, 6 эзар сом хургда. Теркалде деза, из юкъерча боарамга диллача хулар долга. Ма дарра аьлча, хIаранена тIакхетар тахан цо ийдеш долча пенсе боарамга хьежжа хургда – таханара пенси лакхагIа дале, цунга хьежжа дукхагIа хургда IотIакхетар а.

Шозза пенси айдара юкъеболх берригаш – къоанала пенси ийдераш, заIапхой-пенсионераш, иштта тIера да дIаваларах пенси доагIараш. Вахара ганзе белгалдечох, берригача мехкара 37, 5 миллион адамах хьокхалургда из гIулакх. Дехар чудала ганзе тIаваха ца везаш, хьаотташ хувцамаш да уж.

Газ дIатIаяхьа 100 эзар сом дала йиш я льготаш ярашта

Оздой Iийса

ГIалгIайчен бахархой таро я паччахьалкхенгара 100 эзар сомага кхаччалца ахча эца, шоай цIеношта газ дIатIаяхьийтар духьа, яхаш, дийцар, «Сердало» газетага республикан Паччахьалкхено.

Тхоца къамаьл даьчо ма аллара, республике дIахо дIахьош я, шоай фусамашта газ дIатIахьош дIадодар меттаоттадара новкъостал деш йола программа, из лаьрхIа я бахархой массайолча оагIорахьа хьаллацара. Ахчанца новкъостал деш хиларах, таро я, газ чуюллаш, шоай лаьтта доазон тIа балхаш дIахьош, цIагIа лоаттаду гIирсаш - котёл, пишк, счётчик эцаш дIадодар бIарчча е ах меттаоттаде.

Уж таронаш лелае йиш ярех ба льготаш йоагIаш бола бахархой, царех ба Сийлахь-боккхача тIема доакъашхой, тIема ветеранаш, лаьрххIача тIема операце доакъашхой, таро во яраш, иштта 1-ча тоаба заIапхой, бераш-заIапхой кхоабаш бола дезал. ДIадахача ахчанга хьежжа луш да 100 эзар сом, из да цхьан цIенна лаьрхIа.

Из хьал шоашта новкъостала юкъедаккхара дехар дIадала деза ГIалгIайчен вахара-коммунальни боахама, энергетикан Министерстве. Из де йиш я «Са каьхаташ» яхача дукхача оагIорахьара болх лелабеча даькъага гIолла, ше тIавоацаш а, «Госуслуги» яхача цаI йолча портала йоазонга гIолла а.

Кредиташца боккха тийшаболх кхостабарах дола гIулакх суде чуделар мехкарча СК

Ужахьанаькъан Хьамзат

Шолжа-Шахьареречча 37 шу даьннача сага духьала хадийллача гIулакхах болх дIахьош хилар, Шолжа кхалерча Россе Тохкама Комитета болхлой. Харцо йийца, боккха тийшаболх кхоастабаьб цу сага (РФ УК 4-ча даькъа 159 ст.).

«Тохкама болхлоша белгалдечох, 2024-ча шера оагIой бетта шийна йовзаш йолча мехкахочунга, кредит эцаш, шийна гIо дар дийхад цо. Цун нигат ма дарра довзаш йоацача кхалсага ший паспорт, телефон дIаеннай; мобильни оагIонга гIолла кредит эцара болх чакхбоаккхаргболаш. Цун пурамийца доацаш, шийгара кредит эцаш ши дехар чуденнад цо, мобильни оагIонга гIолла, цул совгIа, хIара бетта хьатIадоагIача ахчан боарам а, яха моттиг а харцахьа оттадаьд. 3,8 млн сом кредит да тийшаболх кхостабаь хьаийцар», - дийцар «Сердалога» мехкарча СК.

Цу гIулакхаца дувзаденна мел дола хIама тохкаш, болх чакхбаькхаб СК. Тахан гIулакх судага да.

Балхацара хоамаш дIаюха доаржадаь полице болхло бехктокхаме озаргва

Баркинхой Мурад

ХьалхагIа МВД къахьегаш хиннача вахархочунна духьала РФ УК 3-ча даькъа 272.1. ст. гIулакх хьадийллар Шолжа кхалерча Россе Тохкама Комитета Тохкама оагIон болхлоша. Из тахан бехкеву компьютер чура сага вахарах бола хоам бокъо йоацача тайпара кхыча нахага кхачийтарах.

«Тохкамхоша белгалдечох, укх шера маьцхали бетта ший балха тIа наькъашкарча кхерамзленах йолча Паччахьалкхен инспекце оагIонца бувзам хиларах тарра, цхьан машина даь цIерах бола хоам бокъо йоацаш интернете гIолла кхыча сагага кхачийтаб цо, хIаьта из хIама де цхьаккха тайпара бокъо хиннаяц цун. «Сердалога» из хоам бера Тохкама Комитета болхлошкара».

Цу гIулакхаца дувзаденнараш ма дарра тохкаш ба тахан Iаьдала болхлой. Мехкарча МВД кхерамзлен оагIонцарча хIама гучадаккхара-тахкара оагIон болхлоша гулдаьчун кIийлен тIа хьадийлла да из гIулакх.

Балхара декхараш кхоачашдеш, вахар хаьда Iаьдала болхлой дагалаьцар мехка

Оздой Iийса

Балхара декхараш кхоачашдеча наькъ тIа вахар хаьдача МВД болхлошта хетаяь кхетаче дIаяхьа гулбелар, Магасерча цу оагIонцарча мемориала юхе. Мехкарча МВД кулгалхой, тайп-тайпарча оагIонцара болхлой, Юкъарлон оагIонцара доакъашхой, иштта ветеранаш бар цига гулбеннараш. Республикерча чухьарча гIулакхех йолча Министерствон хьалха латташ волча полице инарал-лейтенанта Котов Владимира къамаьл дир гулбеннарашка.

«МВД болх беш мел волча хIара сага боккха лоархIам болаш да тахан вай укхаза гулдалар. Бехктокхаме, лакхача майралца шоай декхараш кхоачашдеш, Даьхен хIама лорадеш, вахар хаьда болхлой ба тахан вай дагалоацараш. Кхерамга шоаш боха ца байташ, тIехьашка ца баьнна болхлой ба уж! Вай дегашка массахана яхаргья цар цIераш», - аьлар Котов Владимира.

Иштта цу кхетаче къамаьл дир МВД ветеранаша, тахан къахьегачар. 1994-ча шергара 1997-ча шерга кхаччалца моттигерча МВД хьалха лаьттача, балхара цIагIа сецача милице инарал-майор волча Аьгенаькъан Мухарбика къона болхлой бехктокхаме къахьегара, вахар хаьда шоай новкъостий биццабара тIахьийхар.

Мехкарча МВД кулгалхочун гIонча волча полице полковника Маммаев Багомеда белгалдир, Даьхен хIама лорадара наькъ тIа вахар хаьда 430 болхло массахана дагалаттаргволга, цар цIераш хIаране вахаре боча хила езилга. Тахан вайна юкъе боацача МВД болхлой дезалашта массахана терко лоаттаеш, царца бувзам болаш хургба мехка.

Лакха денал, майрал гойташ; зулама, харцон наькъаш тедара тIехьа къахьегаш лаьтта къонгаш кIезига бац вай къаман.

Студенташца денала, кхерамзлен урок дIахьош хилар; мехкарча Тохкама комитета болхлой

ГIазданаькъан Ахьмад

Балхара декхараш кхоачашдеча наькъ тIа вахар хаьдача Россе чурча гIулакхех йолча министерствон болхлой дагалоацаш, Чуранаькъан Х.Т. цIерах йолча доагора-энергетически колледжа студенташца кхетаче дIайихьар. Цига дакъа лоацаш бар МагIалбика кхален Россе СУ СК тохкамхо Могушканаькъан Ахьмад, «Россе эпсараш» яхача юкъарча моттигерча оагIон хьалха латта Галай Руслан.

«Студенташта хьаьшаша дийцар лакха денал, майрал гойташ, къаман яхь лораеш, шоай декхараш кхоачашдеш лаьттача МВД болхлоех. Цул совгIа, тахан экстремизм, терроризм яхача зуламех лораваларах, бIеха гIулакхаш доаржаде гIертараш гучабахарах дийцар къонабарашца. Могушканаькъан Ахьмада дийцар хIетта кхийнараш тийшача балха юкъецабахийтара тIехьа йоаржаяь йолча «Никъ 31» яхача проектах. Кагирхошта хьалхадаькхар, интернета оагIонашка гIолла тийшаболх боаржабе, къонабараш шоаш дувцачох тешабаь тувлбе гIертача зуламхошта ка яла йиш йоацилга, моллагIа тешаме ца хета хIама зийча Iалаьмате чехка Iаьдалга хоам бе безилга. Шоашта фуд ца ховш дола адрес, хоам хьа ма белла, аьнна, хьехар дир къонабарашта», - йоах «Сердалога» мехкарча Тохкама комитетера бенача хоама тIа.

Белгалде деза, иштта йола кхетаченаш къонабарашца каст-каста дIахьош хилар лоархIаме, тахан йоккха мотиг дIалоацаш долга. Дунен хIама, тийшача балха къайленаш йовзанза болча кагирхошта даьша, ноаноша, хьехархоша, Iаьдала болхлоша хьалхадаха деза хIамаш да уж. МоллагIа цхьа тешаме ца хета тIормиг, кIопилг е гурмат зийча, фу де деза хьалхадаькхар студенташта.

Даьхен хIама зуламхоех лорадеш латташ; вахар хаьдарий наькъах, цар къахьегамах дийцар кхетаче.

Вахара оагIонцара гIо лоаттадарах йола кхетаче дIайихьар Магасе

ГIазданаькъан Ахьмад

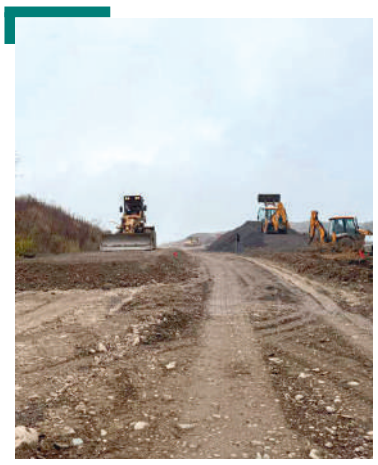
Вахара оагIонцара гIо лоаттадарах йола кхетаче дIахьош, бахархой тIаийбеш хилар «ЦаI йолча Россе» республикерча моттиге.

РФ сенатор, парте вай мехкарча оагIон секретарь волча Илезанаькъан Микаила белгалдечох, цига дийцар цу оагIонцарча бокъонга хьежжа бахархой гIулакх леладарах. Къаьстта терко еш хилар хало долча, федеральни оагIонца къоастаде дезача дехаршта.

Иштта цу кхетаче дийцар кхыдолча лоархIамедарех – дешара оагIонцара болх боаггIача боараме тоабарах. Цу дийнахьа хьатIабаьхкача бахархоша белгалдаь мел дола кхоачамбоацараш меттадоаладе хьожаш, лакха терко еш, къахьега лерхI партийцаша.

Белгалде деза, тахан вай мехкада Келаматанаькъан Махьмуд-Iаьла бахархой вахарерча кхоачамбоацараш терко лоаттаеш, деррига боаггIача боараме тоадара тIехьа кхоачашде дезараш хьалхадоахаш волга. Мехка хьалхалаттараша иштта лакха терко еш хиларах, дукха халача даьнна кхоачамбоацараш тоаде аьттув хул тахан.

«Министертвошца, иштта цу оагIонцарча кхыйолча моттигашца дIахо дIабахьа лерхI оаха из болх. Наха тIадена цхьаккха дехар терко йоацаш дутаргдац. Бахархошта къувлаш дола кхоачамбоацараш юстардахар, цар хьал аттачахьа даккхар да тха балхацара керттера декхар», - аьлар Илезанаькъан Микаила.

«ГОК ГIайрбика-Юрт-СоагIапче» машина никъ цIенхаштта тоабеш латт

Баркинхой Мурад

«ГОК ГIайрбика-Юрт-СоагIапче» машина никъ тоабеш латт. Из лоархIаме никъ ба МагIалбика, Наьсарен кхаленашта; цига хIара дийнахьа цхьа эзар гарга машинаш лел, цу юкъе юкъарлон транспорт, ишколай автобусаш, сихача гIулакхашта лаьрхIа йола техника я.

«Сердало» газетага ма аллара, из моттиг 13, 6 км йIаьха я, «Вахара хьалаш тоадар» яхача къаман проекта чубоагIаш ба из болх. Никъ Iобиллаб 2016 шера, дукха ха яр из кердабаккха беза, укх шерашка цу тIа дукха транспорт леларах, цхьацца йола наькъа моттигаш тоае езаш яр. Таханарча денга кхоачаш, цу наькъ тIа чIоагIа асфальт Iобуллаш латт.

ДIахьоча балха дикала тIахьожам лоаттабу республикан кулгалхоша. Цига каст-каста хул республикан кулгалхой. ТIахьожаш ва машина наькъий, транспорта министр Хаматхананаькъан Батыр. Министра ше тохк технологеш лелаяра хьал, уж декхараш подрядчикаца дувц.

Хаматхананаькъан Батыра белгалдир, къахьегама тоаба шоаш массаза беш бола болх дIахьош я, цунна балха эшачунца кхоачам баьб, йилла ха а лораю, цхьадола балхаш ханал хьалха а кхоачашду.

Из болх чакхбала безаш ба шин шера. Хьалхарча аргIагIа ворхI километр никъ тоабергба, кхарча шера из йистебоаккхаргба. Деррига балхаш хьатIадоагIача шера йистедаха хьожаргба. Укхаза 168 керда наькъа белгалонаш оттаергья, 2 401 метр йIаьха карт хургья, наькъа оаса бохийтаргба.

Кердабаькъкха никъ бувзам беш хургба юрташта, лорий урхалленашта юкъе, цо ерригача кхален наькъий кхерамзлен оагIув дика тоаергья.

2026-ча шера дIабихьача балхах дийцар единороссаша

Оздой Iийса

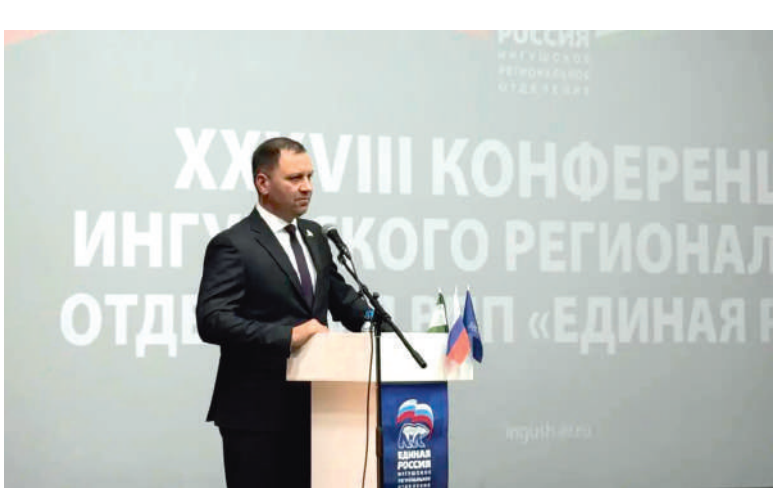
«ЦаI йолча Россе» моттигерча оагIоно дIайихьача хIара шерарча конференце белгалдир, 2026-ча шера партийни оагIонца кхоачашдаьраш. Делегаташта, кхетачен доакъашхошта хьалхашка лаьрххIа доклад ешаш вар моттигерча оагIон секретарь вола Илезанаькъан Микаил. Ший къамаьла юкъе къаьстта терко йир цо хоржама кампане болх боаггIача боараме дIабахьара, Къаман программага гIолла кхоачашде аьттув баьннарашта, иштта бахархошцарча гIулакха.

Илезанаькъан Микаила белгалдаьчох, 2026-ча шерара болх Россе Президент волча Путин Владимира, иштта вай мехкадас Келаматанаькъан Махьмуд-Iаьлас къоастадаь декхараш кхоачашдеш хилар. Цу юкъе лаьрхIа моттиг дIалоацаш дар бIаьстан тIехьарча бетта дIадихьа хьалхадаьха электронни хоржамаш. Цу юкъе дакъа лоацаш вар 140 совгIа кандидат, 40 эзар совгIа мехкахой арабаьлар хоржамашка дакъа лаьца, шоай декхар кхоачашде. Партийни института хIама бахархоша лакха лоархIаш хилар дар из.

ЦаI долча хоржамий денга кийчо еш, боккха болх дIабихьар ала деза партийцаша. Шахьарашкарча, юрташкарча бахархошца, къахьегама тоабашца тайп-тайпара йола 1000 совгIа кхетаче дIайихьар мехка. Къаьстта йоккха терко еш хилар ветеранашта, тIема операце доакъашхошта, цар дезалашта; вахарера кхоачамбоацараш меттадоаладара тIехьа. Тов бетта мехка дIадихьача хоржамашка котало яьккхар «ЦаI йолча Россе».

№16 йолча хоржама оагIонца дакъа лоацаш хиннача парте депутата Татренаькъан Муслима тIехьа кхадж тессар 81,99% бахархоша. Федеральни хоржама оагIонца партийни гIулакха тIехьа 90, 44% наьха хоржам бар, хIаьта Халкъа Гуллама хоржамашка партена тIехьа шоай оаз дIаелар 80, 84% болча наха.

Белгалде деза, единороссий Къаман программага гIолла тахан мехка 10 эзар совгIа

болча бахархой дехарех болх дIабихьалга. Цу юкъе да керда ишколаш, берий бешамаш хьалъяр, воча хьале хиннараш кердача куца тIа йоалаеш къахьегар; иштта дарбанчеш, наькъаш, керда хин оагIонаш, юкъарлон оагIонцара моттигаш меттайоалаеш болх чакхбаккхар.

Цул совгIа, дIахойодача хана кхоачашде дезараш къоастадаьд цу оагIонца. ТIадоагIача шера ийс ишкол, йиъ берий беш тоаеш болх дIабахьа лерхI мехка. Иштта кхыйолча моттигий хьал эргадоаккхаш, Ахабоарзен хий хьалу моттиг хьалъяра къаьстта йоккха терко еш хургба республике.

Илезанаькъан Микаила, гулбеннарашка къамаьл деш, дIахойодача хана кхоачашде деза декхараш кIезига доацилга; хьинаре, бехктохкаме къахьега эшилга белгалдир. «ЦаI йолча Россе» болх, Къаман проекташ йоаржаеш, бахархой дехарех къахьегаш, республикера вахара-экономически оагIонцара лоархIаме декхараш тIехдика кхоачашдеш, дIахьоргба вай мехкадас Келаматанаькъан Махьмуд-Iаьлас хьаллоацаш, гIо деш.

Вай цхьоагIо хилча

ГIалгIайчен ерригача шахьарашка, юрташка белгалдир халкъа цхьоагIон Ди

ГIазданаькъан Ахьмад

Халкъа цхьоагIон Ди вайна массанена, цхьоагIо йолаш, барт болаш, Даьхен хьалхашка юкъара бехктокхам болаш, дахаш хила дезилга хьалхадоаккхаш да. Берригача Россе бахача наха цо хьагойт исторически дагалоаттам, вай цхьана долаш хьадоагIаш хилар, эггара халагIча ханашка а иштта хиннилга. Цо вIашагIтох тайп-тайпарча къамий, культурай, ди лелаберий нах, белгалду вай тайп-тайпарча къамех латташ хилар - из юкъара низ болга, хIаьта ший Даьхе езар, цунцара безам - из дика кIийле я дIахо дIавахара.

«Вай Президента Путин Владимира хьаллоацаш, 2026 шу дIахьош да вай мехка дахача халкъа цхьоагIонна хетадаь», - аьлар ГIалгIайчен кулгалхочо Келаматанаькъан Махьмудан Iаьлас, ше цIайца дувзаденна кхайкарал деча хана. Цо цIаькха а терко тIайохийт, мел лоархIаме да къаман метташ, культура лораяр, исторически дагалоаттам лелабар, хIара къаман культура лархIар. Вай паччахьалкхен Кулгалхочо белгалду, дукхача къамех паччахьалкхе латташ хилар - из Россе мах барех керттердар да. Цудухьа вай юкъара бехктокхам ба из мах бола ганз дIахо кхувш йоагIача тIехьенга дIаялар; барт, цхьоагIо лораеш хилар, цу тIа хьакхолл Даьхен цхьоагIо.

Белгалде лов, ГIалгIайче доаккхал деш я ший исторически тIехьаленах. Вай Iадаташ кIоаргга овла болаш хьадоагIаш да къаьнарча ханашкара денз, уж латт овла чIоагIа болча къаман оамалаш хьаллоацаш. ГIалгIай культуран керттерча оамалах да Эздел, цо вIашагIтох дика кхетам балар, сий долаш хилар, сагацара лерхIам, ше деча хIамах бола бехктокхам хар.

Вай Iомаду, зIамига долча хана денз, воккхагIвар лархIа, зIамагIчун га даккха, кхалнаьха терко е. ГIалгIай къаман хьаьша тIаэцар - из къаьстта дола Iадат да: хьаьша тIаэц дог деларца, цун терко ю, шийга долчох дикагIдар лоаттаду.

Шоайла новкъостал деш хилар, дош чIоагIа хилар, гаргалол, доттагIал леладар, лоалахошца барт болаш вахар вай культуре къаьстта йола моттиг дIалоацаш да.

Иштта лораду Россе дахача кхыча къамаша а шоай Iадаташ, культура. ХIаране шеший Iадат, иллеш, метташ, къаман цIайш, дезалера Iадаташ, сий, мах бараш леладу. Из деррига цхьан истореца, Даьхе езарца вIашагIкхеташ хилча, цо хьакхолл лаьрххIа йола кIийле - чIоагIа, дукхача тайпара, эшалуш йоаца России.

Вай декхар да из тIехьале лораяр, берашта наьна мотт, культура, даьй дикагIа дола гIулакхаш дитар, кхыдола къамаш лоархIаш, мехка хургдолчун юкъара бехктокхам болаш уж хьалкхебар.

ГIалгIайчен, Россе берриг бахархой могаш, барт болаш хилба. Вай Iадаташ дезалашка дахаш хилда, хIара ноахалашка наьна мотт бувцаш, лерхIам болаш, шоайла лархIар долаш бахалба беррига нах!»

Халкъа цхьоагIон Ди хилар дездеш, ГIалгIайчен массайолча миIингашка цIайн кхетаченаш йоаржайир. Цу юкъе яр шахьараш, юрташ. Цига гулбелар доккхагIча ноахалах бола бахархой, царна юкъе бар кагирхой. ЦIайна программанна чудоагIаш, Даьхенцара безам гойташ дола боламаш дIадихьар, лаьрххIа йола митингаш хилар, цар белгалдир къамий шоайла барт, цхьоагIо хилар. Халкъа цхьоагIон цIайна фестивале таро яр мах бараш довза, музейшка, библиотекашка хьабийллар, вай исторена хетабаь тематически гойтам. Цига керттера дар цIайна концерташ дIадахьар. Кхоллама тоабаша Даьхенах дола иллеш даьхар, цига го йиш яр хореографически номераш, еррига кхетаче дIайихьар дикача хьалашка, хьаьший самукъадаьлар, цар дика кхетадора, цхьоагIо хиларца, вай низ болга.

Яндареча культуран ЦIагIа, «Росси- из тхо да!» яха кхетаче хилар. Из вIашагIъеллаяр Наьсарен кхален культуран ЦIено, моттигерча ДК болхлошца цхьана. Из цIай дIахьош, цхьан майдан тIа вIашагIкхийтар Iаьдала законаш леладу викалаш, культуран болхлой, моттигера бахархой.

Цига безача хьаьшашта юкъе бар Наьсарен кхален администраце кулгалхо Овшанаькъан Мухарбик, цун гIонча Исмейланаькъан Темарлан, кхален совета кулгалхо Эккажанаькъан Идрис, цун гIонча Шоанахой Жабраил, Наьсарен кхален Даькъ тIарча хоржама комиссе кулгалхо Ховтанаькъан Аьсет, Россе хьалхарча Турпалхочун Осканаькъан С.С. цIерагIча Мемориально-мехктохкама музея кулгалхо Гарданаькъан Малика, Наьсарен кхален администраце вахара даькъа кулгалхо Саганаькъан Мадина, Наьсарен РДК кулгалхо Дзейтанаькъан Темарлан, культурно-салоIама урхаллений кулгалхой, даькъ тIарча Централизованни библиотека болхлой. Цу кхетачено хьагойтар кхален бахархой барт болаш, къаман юкъара хьал лорадеш, мехка мах бола культура лораяра тIакхувш хилар.

Гулбеннарашка моаршал хоатташ вар Наьсарен кхален администраце кулгалхо Овшанаькъан Мухарбик. Зал йизза багIача нахага къамаьл деш, цо белгалдир, наьха бохаргбоаца барт, юкъара овла хилар, шоайла лархIар дукхача шерашка денз хьадоагIаш хилар, цо чIоагIъю йоккхача Россе цхьоагIо, яхаш, дийцар цо. Цо баркал аьлар из болх вIашагIбелларашта, иштта ловца баькхар ГIалгIайчен хIара дезала; могаш долаш, иразе, машарца дахалда шо, аьнна.

НачIал долча артисташа концертни программа гойтар, цига хиннараш шоай Даьхенах доаккхал деш бар, иштта хоза тIаийцар кхален культуран ЦIагIа Iомалуш бола Харсенаькъан Зухра, Бохтаранаькъан Хадижа, Мержой Рабия, Харсенаькъан Даьйси, цар гулбеннарашта дика иллеш довзийтар. Шоай кулгалхо, ГIалгIайчен халкъа артист Хулаганаькъан Артур керте а волаш, къонача иллиалархоша Даьхенцара безам, хьамсарча мехка хозал хестаеш, иллей программа гойтар.

Цу сайран иллеша, халхараша юкъедена дакъа эггара чIоагIагIа наьха сапаргIатадоаккхаш дар. Цар гойтар къаман халхар.

Ший лаьрххIа йола халхарий оагIув гойташ яр, дика йовзаш йола «Яндаре» яха халхара ансамбль. Цун керте вар ГIалгIайчен цIихеза артист Iарчакханаькъан Ахлангири.

Из кхоллама болх дIахохьош хилар кхален сцена массазара хьаьша - «Лоаман оаз» яха Мужечара культуран ЦIен халхара ансамбль, цун кулгалхо ва республикан гIорваьнна артист Итазанаькъан Осман.

Геттара дика тIаэцаш бар эггара зIамагIа бола «Березка» яхача берий бешара артисташи, иштта Яндарерча №10 йолча берий беша уха бераши. Цига мел хиннарий терко тIаозаш бар цар кхоллам.

ЦIайна ашарий болам дIахо дIабихьар халкъа артисткас Овшанаькъан Зарас. Наха дукхаезаенна йола артистка цига хиннарий дика самукъадоаккхаш яр.

Цу дийнахьа культуран ЦIагIа дукха хозаш дар Даькъастен мах бола тIехьале, халкъа бахархошта карагIдоалар дувцаш йола ашараш, иллеш, байташ, лаьрххIа йола концерта программаш.

Культуран-салоIама урхаллен уйче хьалйизаяр гойтамах, цо хьаьший, бахархой терко тIаозар.

Наьсарен кхален Керттерча библиотекан болхлоша, шоашта керте ЦIечой Батыр волаш, юрташкарча культурай ЦIеной балха тоабашца кийчдир къаман Iадатий даараш, безам бар из даар кийчдара къайле йовза йиш йолаш вар цига.

Цунна уллув бар берий кулгаговзалца хьаяьча хIамай гойтам, цецвоаккхаш дар цу зIамигача кулгашца цар хьакхелла балхаш. Эггара дукхагIа терко тIаозаш хиннар дар исбахьален гипсах беш хинна болх, из дIахьош яр Iаьлий-Юртарча культуран ЦIен начIал дола Йовлой Аьсет, цо дика гойтар, говзанча хьехамаш дIахьош, цу балха къайленаш.

Цу кхетачено хьагойтар Наьсарен кхале, вай йоккхача Россе кхыча моттигашка санна, шоайла барт болаш, цхьоагIонца дукхача къамий викалаш бахаш хилар, цар декъар мах бараш, цхьана дIахьора хьамсарча Даьхен хьалхашка бехктокхам хилар, цун кхоане лораяр.

Зале баьгIарий самукъадоаккхаш, цига хиннача дукхача хьаьшашта, вай бахархошта боккха безам луш, дег чу южаш яр из кхетаче. Юххера а, совгIаташ луш йола моттиг эггара безамегIа хилар. Цига сийлен грамоташ, баркал оала каьхаташ делар, хьамсара мохк дегIабоалабара дукхагIа дакъа лаьцача нахá.

Халкъа цхьоагIон Ди долаш, Алхастерча культуран ЦIен кхоллама тоабо боккха болх дIабихьар, кхувш йоагIача тIехьенна лаьрхIа. Моттигерча ишкола-берий беша даькъ тIа дIадихьар «ЦхьоагIонца - вай низ!» яха вIашагIкхетар. Цох къонача доакъашхошта доккха цIай хилар, цул совгIа царна дайзар шоай мехка истори.

Цига из кхетаче дIахьош бар говзал йола, Алхастерча ДК кружока кулгалхой Булгучанаькъан Адам, Зайнап. Цар хьехархочун говзал лакха хиларах, берий терко тIаоза ховш хиларах, цох доккха интерактивни наькъа вугаш дола цIай хилар.

Берашта довзийтар паччахьалкхен истори, шоай даьй Iадаташ, къаман мах бараш, Даьхе бахьан сийлен наькъаш даьхарий цIераш яьхар, доккхий хувцамаш хинна ханаш йийцар. Ловзарашка дакъа лоацаш хиннача берашта гуш хилар вай мохк мел боккха ба, иштта царна йовзийтар Россе дахача къамий культураш, Iадаташ.

Из болх вIашагIбелларашка белгалду, цу тайпара интерактивни программаш дIахьораша кхоачашдер лоархIаме декхар долга. Цо таро лу, зIамига долча хана денз, берий дегашка шоай мехках доккхал дар дагахьа лоаттаде.

Алхастерча культуран ЦIено, из кхетаче дIахьош, шийна хьалхашка оттадаь декхар ма дарра кхоачашдаь хилар цига гуш дар - цар къонача дегашка доссадир Росси боккха, низ бола мохк хилар, цун кхоане тIехьа тIайоагIача хана сийрда хилар вай цхьана хьакхоллаш долга.

Шолжерча культуран ЦIагIа дIайихьар, «Вай цаIаш да!» яха лоархIаме кхетаче. Из хетаяь яр цхьоагIон Ди хилара. Цу программо цхьана вIашагIтехар вай истори гойташ экскурси яр, иштта моттигерча тоабо кхоллама программаш гойтар.

ЛаьрххIа из кхетаче хьаеллаш къамаьл дир культуран ЦIен цхьан кружока кулгалхочо Малсаганаькъан Ахьмада. Цо къонача доакъашхошта, хьаьшашта довзийтар лоархIаме цIай хьакхелла хилара бахьан. Къамаьл деш, Уматгире Ахьмада ладувгIаш хиннараш уйлашца гаьнарча XVII-ча бIаьшере дIайолалуш хиннача халача ханашка кхоачабир. Цо дийцар Россе вахаре Минин Кузьмай, Пожарский Дмитре дакъа лацарах. Цу исторически юкъарлоно шоайла вIаший хеттар эггара тайп-тайпара дола къамаш, цо таро елар Москва зуламхойх мукъаяккха, цу юкъе Польша а

йолаш, иштта ший паччахьалкхе хьакхолла. Къамаьл деш, берашта довзийтар керттердар - Россе истори хьакхолларга дилларча, цхьаь хилча духьале е могаргдоацилга, бакъда цхьана хуле – из боккха низ болга.

Даьхенцара безам совбаккхара йола культуран программа дIахохьош яр. Халхарий кружока доакъашхоша кийчйир дика сцена, кIоарга кхоллама маIан долаш хилар из. Гулбеннарий таро хилар цу хозача халхарашка хьажа, цига го йиш яр тайп-тайпара культураш, дукхача къамех латтача мехка Iадаташ, мах бараш. Сцена тIа аравоалаш хинна хIаравар доккха начIал долаш вар. Лакха говзал йолаш, хоза гIирсаш дувхаш уж хиларах, из цIай геттара безамедийрзар.

Цу кхетачено цIаькха а хьагойтар, Россе доазон тIа, укх дукхача шерашка шоайла барт болаш, тайп-тайпарча къаман викалаш бахаш хилар. ХIара къаман ший мах бараш да, цох доаккхал де йиш йолаш да, цунца ба паччахьалкхен юкъара низ.

«Цхьана хилча, вай цаIаш да» яха кхетаче дIайихьар Кердача Реданта культуран ЦIагIа. Цига дукха хьаьший, бахархой гулбелар. Боккъонца дола цIай дар дIахьош. Концерто вIашагIтехар тайп-тайпара ноахалаш, цхьана лоархIамеча денна накъадахара, цхьоагIон низ бовзара.

ЦIай дIадоладир Долакхаьнаькъан Зульфияс, МагIалбика кхален культуран-салоIама цIен солисткас.

ЛаьрххIа хьаьшашка моаршал хоатташ, йистхилар кхален администраце кулгалхо Иленаькъан Зейнап. Цунца цхьана моаршал хоатташ, йистхилар культуран ЦIен исбахьален кулгалхо Хоаной Марет. Цо белгалдир шоайла гадоаккхаш, хьаллоацаш хила дезилга; цхьана дегIадоагIаш, барт цхьоагIо йолаш даха дезилга, цо иштта белгалдир, халкъа керттера низ цун барт хиларца болга.

Цу кхоллама программо гIадбигар гулбеннараш. Хьаьшашта дайра хозача халхарий гойтамаш, иштта хезар иллеш, ашараш, Росси хестаеш йола байташ йийшар.

Халкъа цхьоагIон Ди долаш цIаькха а белгалдир, дукхача шерашка денз хьадоагIа доттагIал, барт, цхьоагIо къамашта юкъе дахаш долга; уж мах бараш тахан а лорадеш, Россе деррига халкъ дахаш долга.

ГІалгІай мехка кийчлуш ба «Хьаькъале Магас-2026» яха чемпионат дІаяхьа

Оздой Ийса

ГІалгІай мехка, оагІой бетта 10-ча денгара 13-ча денга кхаччалца, дІахьош хургья «Хьаькъале Магас-2026» яха дукхача доакъоех латта чемпионат. Проекте дакъа лоацаш хургба уйла яра, чоалхане хаттараш кхоачашдара тІакхувраш, тоабашца цхьана болх бе ховраш.

«Сердало» газетага, республикан кагирхой Комитете ма аллара, йоккхача яхьашка дакъа лоацаш хургба тоабашца цхьана хьаькъале хаттараш кхоачашде ховраш, цар цига таро я шоай хьаькъал хилар, сиха хІама кхетадеш хилар гойта.

Из болх вІашагІбелларашка белгалду, цу ловзарашка керттера дакъа дІалоацаш ба шоайла кхеташ бола доакъашхой, царна хов нийса дош дашха, цун маІан кхетаде, лоаццача хана хаттар жоп дала.

«Хьаькъале Магас-2026» хургья кагирхошта дика масал гойташ, цига тоабашта юкъера доттагІала бувзам чІоагІбергба.

ГІалгІай мехка хьабийллар, Гойганаькъан Іаддал-Хьамида 130 шу дизара гойтам

Ужахьанаькъан Хьамзат

ГІалгІайчен къам мехкахдаккхара дагалоаттама музее «Кхоллама вахар» яха видео гойтам дІахьош ба. Из хетабаьб паччахьалкхен цІихезача болхлочоа, публициста, революционера Гойганаькъан Сипсой Іаддал-Хьамида.

«Гойтамо довзийт республикан бахархошта, хьаьшашта лирача цу ханарча воккхача викала вахар. Цига дувц цо дІабихьача вахара наькъах, политически балхах, цо иштта ший хьамсарча мехка историн, культуран даькъ тІа доккха дакъа дІалацарах», - аьлар «Сердало» газетага гойтам вІашагІбелларашка.

Къаьстта йола терко тІайохийт видеоролика автораша Гойганаькъан Іаддал-Хьамида кхоллама балха. Цига гойта оттабаьча кхолламо, дагалоаттама, архива, исторически материалаша таро лу наха цун вахар дикагІа довза.

ИнгГУ викалаш дакъа лоацаш ба, наьна меттай олимпиадаш кийчъерий кхетачене

Баркинхой Мурад

Москве ший болх дІаболабир, РФ халкъа наьна метта, литературан дешархой Федерални олимпиада вІашагІйолларий Ерригроссийски IV-ча конференце. Цига гулбелар берригача мехкара говзанчаш, хьехархой, Іилманхой. Уж ба Россе дукха метташ леладеш хилара хьал лорадара тІехьа бола нах. ГІалгІайчера цига бахар ГІалгІай паччахьалкхен университета гІалгІай метта кафедра хьехархой Овшанаькъан Э., МутаІаланаькъан З.

«ГІалгІайчен вуза викалаш цига дакъа лоацаш хиларо таро лу гІалгІай мотт дикагІа бовзийта, лорабе. Из иштта накъадоалаш да наьна метташ дегІадоаладара балха даькъ тІа, халкъашта юкъера бувзам лелабара; цул совгІа, цига дешархошта лаьрхІа олимпиадаш дІаяхьара хаттараш дикагІа вашагІдохка таро хул», - аьлар «Сердало» газетага ИнгГУ.

Кхетачен хьалхара ди дІадахьара чудоагІаш дар, РФ Халкъа Гуллама Федераце Совета российски сенаторашца цун доакъашхой вІашагІкхетар. Цига дийцар къаман метташ хьаллацара, кагирхошта юкъе олимпиада болам лелабара даькъ тІара дешаш.

Мехка дикагІбарий цІи къовса лаьрхІа ба, вай мехкара хьехархой-библиотекараш

ГІазданаькъан Ахьмад

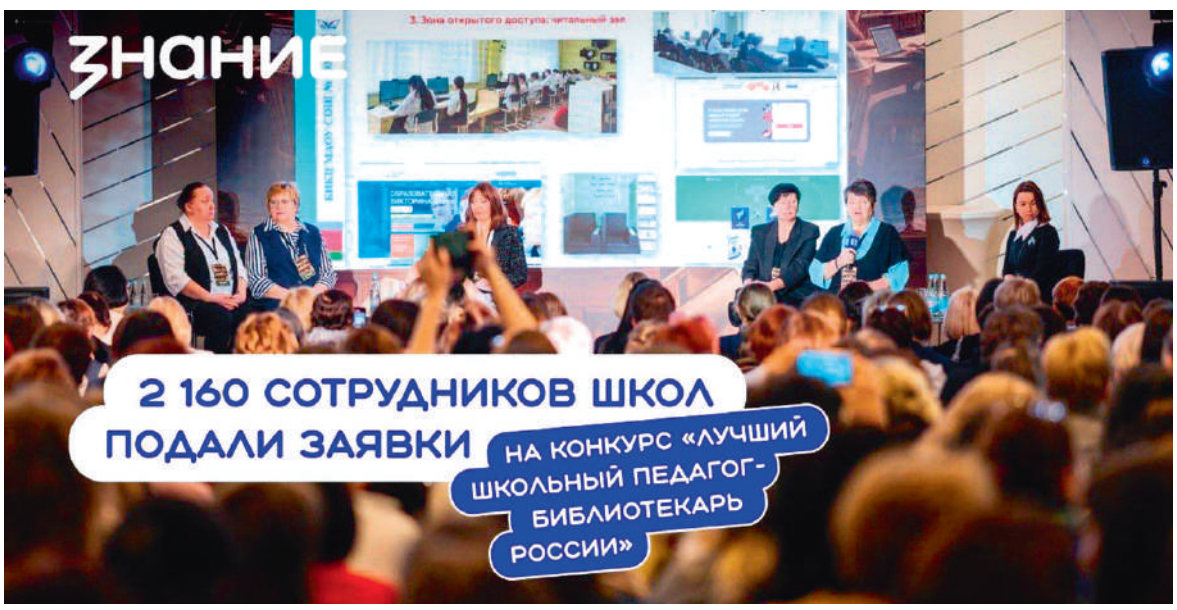
«Россера толаш вола ишколера хьехархо-библиотекарь» яхача ерригача Россе яхьашка дакъа лаца ловш дехар чуденнараш 14 саг ва вай мехка. Берригача мехко хьаллоацаш проект хилар цох. Россе 89 моттигера дехар чуденнараш карарча хана 2 160 саг ва.

«Сердалога» мехкарча Паччахьалкхера бенача хоамах, Россе Президента чІоагІонца дІахьош ба из болх. Ишколерча библиотеке къахьегачар оагІув хьаллацара, къонача тІехьенна юкъе книжни культура йоаржаяра тІехьа юкъеяьккха я из проект.

Россе Президента гІонча йолча Ямпольская Еленас белгалдир, цу наьха оагІув хьаллоацаш, цар болх лакхача моттиге оттабеш хилар лоархІаме долга. Ма дарра аьлча, ишколерча библиотекараша хІара дийнахьа дІахьош бола болх бовзийтаргба цу гІулакхо.

Яхьашка дакъа лоацачар аьттув ба онлайне гІолла къаьстта шоаш цу оагІонца хьаоттабаь болх, юкъедаьха кердадараш довзийта. Іан хьалхарча бетта Москве гІоргба хьалхабаьннараш, цига болх дІахьош, шоай говзал йовзийташ хургба уж. Ишколерча библиотекарий II Халкъашта юкъерча кхетаче хьакхайкабергба котбаьннараш.

Цу оагІонца дувзаденнараш довза йиш я тахан «Кхетам» яхача Российски оагІон керттерча сайтага (https://znanIerussIa.ru/bIbIIotekar2026) гІолла. МоллагІча сага бовза йиш йолаш бийлла латт цу чура болх.

Калининградски областерча гIалгIай автономе белгалдир халкъа цхьоагIон Ди

ГIазданаькъан Ахьмад

Калининградски областе бахача гIалгIай къаман-культуран юкъарлон доакъашхошта халкъа цхьоагIон Денах къамий доттагIала, къамашта юкъерча бувзама цIай хилар. ЛаьрххIа цу кхетаченна чудоагIаш, Калининграда кулгалхочо Дятлова Еленас «Калининграда - 80 шу» дузаш хилар дездеш, областа центр дегIайоалаеш, къамашта юкъера барт, цхьоагIо лораеш, мехка культура йоаржаеш болча наха юбилейни майдилгаш елар. Из совгIат делар ГIалгIайчен НКА кулгалхочун Ваделанаькъан Саламхана а.

«Сердало» газетага, ГIалгIайчен Миннаце ма аллара, цIайна кхетаченаш дIайолаелар Гурьевска къаман гойтам дIахьош. Автономе викалаша бахархошта, хьаьшашта гойтар культуран, гIалгIай къаман Iадаташ. Гойтам, наьха терко чIоагIа тIаозаш хилар.

Цхьаькха сийрда, лоархIамеча темах йола оагIув кийчйир цига, гIалгIай юкъарлоно цига гойтар вай Iадатех цIагIа хьадеш дола маькха олг. Хьаьший хежар, боккха безамца белгал а деш, цу къаьнарча кхоачамга, цар лакха мах оттабир цу даара чама.

ГIалгIайчен къаман-культуран автономи, халкъа цхьоагIон Ди долаш дакъа лоацаш хиларо цIаькха а хьагойт культурашта юкъера къамаьл мел лоархIам болаш да. Юкъарло иштта дакъа лоацаш хилча, культурашта юкъера къамаьл лоархIаме хул, цунца цхьана Калининграда областа культуран оагIонаш дикагIа тоалуш хургья, из дика кIийле я доттагIал чIоагIдара, шоайла лерхIам лелабара, цу оагIонца дахаш долча дерригача халкъа викалашта юкъера барт чIоагIбара.

ГIалгIай мехка «Денала урокаш» яха мехкагадоаккхачун болам ба дIахьош

Оздой Iийса

ГIалгIайчен къам мехкахдаккхарах болча дагалоаттама моттиге дIахьош ба «Денала урокаш» яха Даьхенцара безам совбоаккха болам. Цо кагирхой тIахьех Исторически дагалоаттам лорабара, иштта Даьхен историе турпала оагIонаш йовзара.

«Сердало» газетага, из болх вIашагIбелларашка ма аллара, аргIанарча кхетачене дакъа лоацаш хилар Iаьлий-Юртарча №1 йолча лицея ворхIлагIча класса дешархой. Экскурси дIахьош хиннача Малсаганаькъан Хьавас дийцар дешархошта Сийлахь-боккха Даьймехка тIом латташ Котало якхара гIалгIай къам новкъостал лоаттадеш, денал гойташ, Даьхе лораеш хьадена хиларах, уж майрала историе оагIонаш вай вахаре тахан а гуш хиларах.

«Денала урок» дIахьош дийцар цIихезача ГIалгIайчен бахархоех Малсаганаькъан Ахьмадах, Къоастой Ширванех, Оздой Мурадах, ГIудантанаькъан Русланах, Барханой Умат-Гирех, Цхьорой Iаддалах.

Къаьстта дувцар кийчдаьдар Тутайнаькъан Аьсетах - хьалхарча гIалгIай кхалсагахлорах. Из яр лорий Iилмай кандидат. ТIом дIаболабелча; из, ший лоIам болаш, тIем тIа яхар, из кулгал деш яр бактериологически тIема госпитала лабораторена. Цо кIалхарбоахар тIем тIа човнаш хинна лозабаь бIухой. 1943 шера цунна елар лорий амал дара майора цIи, 1944 шера, ардара бетта цун, цIаьхха, ялар хилар, ше яллалца ший профессиональни декхар дика кхоачашдеш а хилар.

ВIашагIкхетар долаш, бераштта дийцар цIихезача 255-ча къаьсттача Нохч-ГIалгIайчен кавалерийский сурах, иштта Советски Союза Турпалхой болча кхыча бIухоех.

Турпалхой цIераш дагалоаттаяр лоархIаме да тахан кагирхошта, Даьхенцара безам совбоаккхаш, кхетам балара.

ИнгГУ Халкъашта юкъерча олимпиаде дакъа лоацаш хилар Россера, доазол арахьара студенташ

Баркинхой Мурад

ГIалгIай паччахьалкхен университете дIайихьача Халкъашта юкъерча «Анатоми – из кхоллам ба» яхача сага анатомех йолча олимпиаде дакъа лоацаш хилар Россе тайп-тайпарча моттигашкара, иштта доазол арахьарча мехкашкара студенташ. Россе къамий цхьоагIон Шера хетаяьча цу йоккхача яхьашка очни, иштта онлайн – оагIонца дакъа лоацаш эзараш совгIа къонабараш бар. «Сердалога» тахан из хоам кхаьчар университета болхлошкара.

Лорий Iилмай кандидат, доцент, сага анатомех йолча кафедра хьалха латташ йолча Булгучанаькъан Мадинас кулгал деча оргкомитета доакъашхошта кийчъяьяр ийс оагIонцарча тайп-тайпара дарех йола программа. «Ший ловзар», «Iилманхо малагIа ва хал», «Анатомически ловзар» яхача яхьашка шоай кхетама хьал тохкаш бар студенташ. Эггара халагIчарех хилар цига «Iаьржа яьшка». Кхоана лораш хинна дIаотта безача студентий кулгаца хьежа, анатомически молха йовза езар, иштта латиний меттала цун цIи яккха, из малагIча гIулакха эшаш я дIадувца. Кхыйолча яхьашка пластилинах биологически хIамаш хьаеш хилар къонабараш.

«Вахар лорадара тIехьа къахьегараш» яхача тоабанна кхаьчар котало, шоллагIа моттиг кхаьчар «ЯлхлагIа сакхувш хилар» яхача тоабанна, хIаьта кхоалагIча моттиге «Генезис» эттар. Гаьнарча оагIонцара эггара чIоагIагIа «SYNAPSE», «Аьттон факультет» хилар; «Пульс», «ConcordIa» яхача тоабашта дото майдилгаш кхаьчар, «MedvIbe» борза майдилг елар.

Булгучанаькъан Мадинас цу яхьех дувцаш белгалдир, анатоми духхьал латиний терминех латта декъа Iилма доацилга, из дийна кхоллам болга. Тайп-тайпарча мехкашкара студенташ дешара цхьан моттига тIагулбеш, гIулакх хилар цох.

Овшанаькъан Х.А. цIерах йолча Лорий институте хилар толашагIбараш кубкашца, дипломашца белгалбеш йола кхетаче.

«Къонача эскархой столица – 2027» яха цIи яккхара тIехьа, къахьегаш я вай республика

Оздой Iийса

«Къонача эскархой столица – 2027» яхача Ерригача Россе яхьашка къахьегара тIехьа толашагIа йолча бархI региона юкъе йизза моттиг дIалаьца я тахан вай республика. Даькъастен моттигашта юкъе дикка белгалъяьлар вай республика, 727 сага кхадж тIехьа хиларах.

«Сердалога» бенача хоамах, Ерригача Россе къамий хоржамий шоллагIча оагIонцара болх дIаболабенна, кхыйолча ворхI моттигаца хьалхаленга кхача гIерташ къахьегаш ба вай мохк.

Яхьашта хьалхалаттараша теркалду, юххьанца хьаIайна баллаш дIахо тIера дIадоалилга, цунга хьежжа, хьалхагIа хоржам баь хиннараша цIаькхаза а шоай оаз дIалуш болх дIабахьа беза.

Из чIоагIа лоархIаме да тахан! https://vote.yunarmy2027.ru/ адресах яхьий керттерча портале вай республика хьаллаца дIатIавала веза. Лайчилла бетта 25-ча денга кхаччалца яхьаш дIайихьа, хоржаргба котбаьннараш.

Гурахьа дувча ялата балха хетаяь кхетаче дIайихьар мехка

Баркинхой Мурад

Юртбоахама моттигашка хьалхалаттарашца лоархIаме кхетаче дIахьош хилар, мехкарча юртбоахама гIулакхех йолча Министерстве. Цига дийцар шелал хьаоттале чакхдаха дезача гIулакхех, иштта цу оагIонцарча кхыдарех.

«Сердалога» бенача хоамах, ахархошца къамаьл деш, къаьстта терко йир тIеххьара ялат чуэцара балха, иштта Iан кIалха додача ялата гIулакхах.

Цул совгIа, юртбоахама гIулакхех йолча Министерствон кулгалхоша белгалдир каьхаташцара болх а боаггIача боараме, кхоачамбоацараш доацаш хила безилга.

Цхьаккха хIама тIалатташ, дIачудаланза хургдоацаш; цу оагIонцара гIулакхаш ханнахьа, лертIа чакхдаха деза. Ахархошта тIадиллар, шоай боахама гIулакхаш кхоачашдеш дIадодар мел ахча да къоастаде, аьнна, из лоархIаме да дIахо паччахьалкхено гIо дара балхаца.

Кхетачене белгалдаь декхараш ханнахьа, боаггIача боараме кхоачашдара лакха терко еш хургба Министерстве.

«Даькъастен Россеташа» дешархошта лаьрхIа Пхьилекъонгий-Юрта урок елар, электрокхерамзленахи энерги кхоярахи

Iалой Муса

Токаца лораде дезараш малагIаш да белгалдеш, урок дIахьош хилар «Даькъастен Россеташ-Ингушэнерго» яхача оагIон болхлой Пхьилекъонгий-Юртарча № 2 йолча ишкола дешархошца. БархIлагIча классе дешаш вола 38 дешархо вар лекцега ладувгIа гулвенна хиннараш.

«Ингушэнерго» яхача оаг Iонца инженер волаш къахьегаш волча Ведажанаькъан Хьусена берашта дийцар, тока моттигашта гарга волча хана лораде дезараш малагIаш да. Тока линена юхе чкъаьрий лувца, цIи йоагае, лотаденна тока саьргаш хица дIадоаде гIерта йиш йоацилга, трансформаторни подстанце доазон тIа дIатIавалар кхераме долга хьалхадаькхар цо берашта. Иштта цо дийцар ди детташ, тIоа сегаш хилча мишта хьовза веза, хаьда Iолийга дадача тока саьргашта 10 метр гаьна хила везилга.

Из деррига дIачIоагIдеш, «ВКонтакте» яхача оагIонца токацара бувзам мишта хила беза берашта дувцаш йолча Лампочкина Машай болх бовзийтар цо.

Цул совгIа ток «хьаькъалца» йоаяр мишта хила деза дийцар цо берашта. Шоашта вахаре накъадаргдола цхьацца хIамаш дIаяздир бераша цу дийнахьа.

«Иштта йола кхетаченаш берашца дIакхахьар чIоагIа лоархIаме да, хIана аьлча зIамига болча хана денз, ха деза царна токаца лораде дезараш, кхерамедараш малагIаш да. Оаха доккха баркал оал тахан «Ингушэнерго» болхлошта дешархошца иштта пайда беш бола болх дIакхахьарах. Бераша кхетадергдолча тайпара, деррига белгалде аьттув баьлар цар», - дийцар №2 йолча ишкола кулгал деча Котанаькъан Тайсуна.

Барайтта шерга кхачале зуламаш дерашца, цIенах чуувтташ болх бу мехка

ГIазданаькъан Ахьмад

Терроризм, экстремизм яхача доккхача, бIехача зуламашта барайтта шерга кхачанза бараш лорабара тIехьа болх дIабахьа арабаьлар МагIалбика кхале. Ше цхьаь бераш кхоабаш ягIа кхалсаг йолча баха хилар цу оагIонца къахьегараш.

«Сердалога» бенача хоамах, терроризма духьала болх лоаттабеча комиссена хьалха латта Джамболатанаькъан Мухьмад, берашта тIахьожам лоаттабеча оагIон кулгал ду Малорой Зарема, барайтта шерга кхачанзачар гIулакхех, цар бокъонех йолча комиссе секретарь йола Боканаькъан Хьава, полице участкови Заренаькъан Мухьмад, иштта юртарча администраце кулгалхо вар арабаьнна-рашта юкъе.

Барайтта шерга кхачанза бараш терроризм, экстремизм яхача бIехача гIулакхех лорабара тIехьа дIахьош лоархIаме болх ба ала деза цох. Дезалца лаьрххIа къамаьл дир арабаьннараша.

Къаьстта терко йир цар берий дешара, вахара хьала, иштта уж малагIча гIулакхашта юкъе ба. Комиссе доакъашхоша хьалхадаькхар, хIетта кхийнараш, кхувш латтараш воча гIулакхех лорабара тIехьа массахана фийла хила везилга, уж мичахьа лел, хIанца гIулакх доагIаш ба хар лоархIаме декхар долга.

Белгалде деза, иштта бола болх МагIалбика кхале кастаста дIакхухьаш болга. Дунен хIама довза кхенза болча, хIетта кхийнарашта къаьстта чIоагIа тIахьожам эш. Шоай дезалхо малагIа гIулакхаш кхоачашдеш ва, мичахьа, хьанца бувзам болаш ва тохкаш хила беза цIагIара нах.

Университета студенташта Іаткъац бе-бе метташ, культураш хилар

Оздой Іийса

ГІалгІай паччахьалкхен университета халкъашта юкъерча клуба доакъашхоша, цига дешаш болча кхыча мехкашкарча студенташца, Магасе гІолла экскурси йир. ИнгГУ кагирхой политиках йолча проректора Оздой Л. тІадилла дІахьош болх бар из. Интерклуба кулгалду Оздой ХІарон вар цу гІулакха хьалхаэттар.

«Сердалога» бенача хоамах, Алане доазон тІарча Барта ГІалагара хьаболабенна, шахьара керттера мотти-гаш йовзаш хилар студенташ. ХІиндичера баьхка, вай мехка дешаш болча студенташта дайзар къаман Іадаташ, культура, истори.

Къаьстта тамаш еш бар уж, дунен эггара лакхагІа йола музей лоархІача Барта ГІалах. БІаь метрага кхоачаш лакха йолча цун бухьера Магаса-га хьожаш, чубузаш латтача малхаца сурташ доахаш бар уж.

Беррига студенташ цхьанкхеташ, цаІаш хинна дІаотташ кхетаче хилар ала йиш я цох.

ИнгГУ студенташ дакъа лоацаш хилар, «Россе Халкъаш» яха Дунен юкъера кІира дІахьош

ГІазданаькъан Ахьмад

ГІалгІай паччахьалкхен университета исторически факультета студенташ дакъа лоацаш хилар, Ерригроссийски «Культурай вІашагІкхетар» яхача кагирхой фестивале, из керттера яр «Россе Халкъаш» яха Дунен юкъера кІира дІахьош. Вуза викалаша Москве бихьа никъ чІоагІа дика хилар, цо хьаелл шоайла бувзам лелабара йоккхий таронаш. Из фестиваль чакхъяллалца, ГІалгІайчера историкаш бар цига дІахьоча хьала юкъе, цар дакъа лаьцар экспертни йоккхача кхетаченашка, уж хилар мехка хьалхале лелаеча дийшача наха говзанчий хьехамаш дІахьоча, цар гойтар «Этнокод» яхача Ерригроссийски ловзара яхьашка.

«Сердало» газетага, ИнгГУ ма аллара, цу фестивале къаьстта йола моттиг дІалаьцар «Культурашта юкъера бувзам чІоагІбар» яхача проекто. Из ГІалгІайчен викалий терко дукхагІа тІайодаш хилар, хІана аьлча цо таро елар Россе кхыча моттигашкара баьхкача нахаца къамаьл хила, иштта царгара балха говзал эца, кагирхошта юкъера бувзам чІоагІбе.

Цигара цІабаьхкачул тІехьагІа а, исторически факультета викалий болх цу тІехьа чакхбоалаш бац, из хІанз мара дика дІаболалуш а бац. Цига дайза кердадараш, проекташ оттаяра даькъ тІара таронаш цар дІахо шоай балха юкъейоахаргья, хІаьта шоаш лаьрхІар цар шоай хьамсарча университете кастлуш юкъедоаладергда.

720 бера лаьрхІа керда ишкол хьайийллар Йоккхача Ачалкхе

Баркинхой Мурад

МагІалбика кхале керда ишкол хьаеллаш йоккха кхетаче хилар укх деношка. Йоккхача Ачалкхе дахаш долча 720 бера моттигаш луш я из хоза, беркате ишкол. Вай мехкада Келаматанаькъан Махьмуд-Іаьла а хилар цига вена. ТІема операцена юкъе вахар хаьдача цу юртарча бІухочун Малорой Мусай цІи лелаеш хургья ишкол. ТІемахочун гаргара нах, из вовзаш, везаш хиннараш бар цига дакъа лоацаш.

«Вице-премьераш бола Кукурхой Адам, Балахайнаькъан Микаил, мехкадаь гІонча Фаттахов Тимур, гІишлон балхех йолча министерствон кулгалхо Иленаькъан Муса, дешареи Іилмани гІулакхех йолча Министерствон хьалха латта Цхьорой Ахьмад-Башир, Шолжа кхален, МагІалбика кхален кулгалхой Татенаькъан Іийса, Къоастой Іаддал-Хьамид, «Даьхен лорбой» яхача ганза моттигерча филиала кулгалхо Абаьданаькъан Ислам, иштта кхыбола хьакимаш бар цига гулбенна хиннараш.

Кхаь гІатах йолча йоккхача ишколе лаборатореш, пхьоалленаш, библиотека, спорта, актови залаш я. 250 бер да тахан цу ишколерча классашка дІачудаьннараш. Шин сменах хиннача дешара хІама хувцаш хилар из гІулакх. Юртара пхи ишкол хІанз цхьан сменах болх беш я. 2020-ча шера дІаболабаь болх бар из, бакъда цу гІулакха хьалхалаттараша шоай декхараш лерттІа кхоачашдеш цахиларах гаьнабаьлар. Массехказа вена хилар цига Мехкада из бахьан долаш», - дийцар «Сердалога» мехкарча Паччахьалкхене.

Ишколага, цун гонахьарча доазонга хьожаш вар Мехкада. Республикан кулгалхочо теркалдир тІерча балхашца, кІалхарча гІата тІа цхьацца кхоачамбоацараш долга. Цу оагІонцарча балха бехктокхамечарна тІадиллар цо; деррига гІалаташ Іалаьмате чехка, боаггІача боараме меттадоаладе, аьнна.

Цу моттиге гулбеннача тайп-тайпарча моттигашкарча хьакимашца къамаьл деш, вай Мехкадас хьалхадаьккхар, болх боаггІача боараме, цхьаккха тайпара гІалатло йоацаш, тІехьагІа хІама телха хургдоацаш дІачакхбаккхара лакха тІахьожам беш, гучадаьнна кхоачамбоацараш гаьна ца доалийташ, меттадоаладеш къахьегаш хила, аьнна.

Илдарха-ГІалий тІарча мах беча моттигий дош дувцаш, тохкаш ба болхлой

Ужахьанаькъан Хьамзат

Шахьареруча мах беча моттигий йоалацара болх мишта латт тахка, гІулакх дІадахьар хила деззача тайпара дий хьажа арабаьлар цу оагІонцара къахьегамхой. Осканаькъан, ДжабагІанаькъан цІерах долча урамашка болх дІахьош йолча коммерчески моттигашка хьожаш хилар уж укх наькъа.

«Сердалога» Илдарха-ГІалий тІарча администрацера бенача хоамах, бизнеса болх хила боаггІача боараме, лоархІамедараш лорадеш дІахьош бий техкар цу гІулакха арабаьнараша. Цу юкъе дар болх пачча-хьалкхен оагІонцара чІоагІо йолаш, болх беш барий къахьегамах йола бокъонаш лораеш хилар, иштта кассови гІирсий гІулакх, ахча дІадалара болх малагІча оагІонца чакхбоаккхаш ба техкар цар.

Цхьацца кхоачамбоацараш гучадаьлар цига. ГІалатбаьннараш Іаьдала бокъонга хьежжа бехктокхаме озаргболаш, каьхаташ кийчдир тІахьожаш хиннараша. Бизнес лелаерашца къамаьл деш; лоархІамедараш, боаггІача боараме лораде дезараш белгалдир.

Мах бара гІулакх, йоалаца дувзаденнараш лертІа теркалдеш, дІадахьа дезилга хьалхадаькхар тикашта доал дерашта.

Бахархошкара ЦУРе тІалатта дехараш дуккагІа хилар дІадахача кІира

Баркинхой Мурад

ЦУРе тІалатта дехараш дІадахача кІира дуккагІа хилар – 99, хьалха хиннача боарамга хьежача, 13, 8%-га кхоачаш лакхагІа хул уж. Бахархой цу оагІонцара тешам айбеннилга, иштта вахарера кхоачамбоацараш а дуккагІа хиннилга да ала йиш я цох.

Массахана санна, вахарерча лоархІамедарашца цхьацца эшам хилар да хоалуш. Эггара дуккагІа дола хаттараш ЖКХ дувзаденна да, (15), юкъерча боарам тІара 51, 5% хул из. Хий боаггІача боараме цахиларо сатем боабаь бар бахархой.

ШоллагІча моттиге отт тока оагІонца дувзаденнараш – 17 (17,2%). Ток хила езача беса цахилар, тока саьргаш тишденна хилар, иштта ток дІайоаяр къувлаш бар нах. КхоалагІча моттиге отт цхьацца моттигаш, ковнаш, арара лампаш тоае езаш хилар – 8, (8,1%).

ДуккагІа дола хаттараш шахьарашкара тІалатташ дар. Эггара хьалхарча моттиге эттар Наьсаре, 48 дехар дар ЦУРе цигара кхаьчараш, ма дарра аьлча, кІира хиннача дехарашта юкъера нийсса ахаш. ШоллагІча моттиге отт Магас – 13, (13,1%).

Бахархошкара хинна деррига дехараш шо-шоай оагІонашцарча моттигашка дІахьа хьожадир ЦУРа болхлоша.

В соответствии со статьей 19.1 Закона Республики Ингушетия от 31.12.2008 года №40-РЗ «О бюджетном процессе в Республике Ингушетия» сообщаем, что 17 ноября 2026 года в 11:00 часов в зале заседания Народного Собрания Республики Ингушетия комитетом по бюджету и налогам проводятся публичные слушания по проекту закона Республики Ингушетия.

«О республиканском бюджете на 2027 год и плановый период 2028 и 2029 годов».

Проект закона Республики Ингушетия.

«О республиканском бюджете на 2027 год и на плановый период 2028 и 2029 годов» размещен на информационных ресурсах Народного Собрания Республики Ингушетия в сети «Интернет» 03.11.2026 года.

Регистрация участников мероприятия в 10:30 часов.

Требуются
КОНТРОЛЕРЫ ТУРНИКЕТОВ
для работы в Москве и Подмосковье
(мужчины и женщины)
- Прием по ТК РФ.
- График работы - любой.
- Бесплатное проживание.
- З/п до 118 000 р. до вычета налогов.
- Ежемесячно выплачивается денежная премия.
- Возможно трудоустройство инспектором по транспортной безопасности с з/п до 187 000 р.
Тел. 8-925-081-91-65

МИНИСТЕРСТВО ФИНАНСОВ РЕСПУБЛИКИ ИНГУШЕТИЯ (МИНФИН ИНГУШЕТИИ)

ПРИКАЗ

30.10.2026 г. №302-п

г. Магас

О внесении изменений в Положение о Комиссии по соблюдению требований к служебному поведению государственных гражданских служащих и урегулированию конфликта интересов в Министерстве финансов Республики Ингушетия, утвержденное приказом Министерства финансов Республики Ингушетия от 09.01.2018 №04-п

В целях приведения приказа Министерства финансов Республики Ингушетия от 09.01.2018 №04-п «Об утверждении положения о Комиссии по соблюдению требований к служебному поведению государственных гражданских служащих и урегулированию конфликта интересов в Министерстве финансов Республики Ингушетия» в соответствие с Указом Главы Республики Ингушетия от 14.10.2010 №198 (ред. от 13.02.2025) «О комиссиях по соблюдению требований к служебному поведению государственных гражданских служащих Республики Ингушетия и урегулированию конфликта интересов»

приказываю:

1.Внести в Положение о Комиссии по соблюдению требований к служебному поведению государственных гражданских служащих и урегулированию конфликта интересов в Министерстве финансов Республики Ингушетия, утвержденное приказом Министерства финансов Республики Ингушетии от 09.01.2018 №04-п «Об утверждении положения о Комиссии по соблюдению требований к служебному поведению государственных гражданских служащих и урегулированию конфликта интересов в Министерстве финансов Республики Ингушетия», следующие изменения:

а) подпункт «а» пункта 3 изложить в следующей редакции:

«а) в обеспечении соблюдения государственными гражданскими служащими Министерства (далее - гражданские служащие) ограничений и запретов, требований о предотвращении или урегулировании конфликта интересов, исполнения обязанностей, установленных Федеральным законом от 25 декабря 2008 г. №273 - ФЗ «О противодействии коррупции», другими федеральными законами в целях противодействия коррупции (далее - требования к служебному поведению и (или) требования об урегулировании конфликта интересов);»;

б) исключить из пункта 4 после слова «осуществляется» слова «Главой Республики Ингушетия и»;

в) подпункт «б» пункта 5 изложить в следующей редакции:

«б) представитель отдела по вопросам государственной и муниципальной службы Главного управления государственной службы кадровой и наградной политики Администрации Главы и Правительства Республики Ингушетия;»;

г) подпункт «а» пункта 6 изложить в следующей редакции:

«а) представителя общественной организации ветеранов, созданной в Министерстве;»;

д) пункт 7 изложить в следующей редакции:

«7. Лица, указанные в подпунктах «б», «в» пункта 5 и в пункте 6 настоящего Положения, включаются в состав комиссии в установленном порядке по согласованию с Администрацией Главы и Правительства Республики Ингушетия, научными организациями и образовательными учреждениями среднего, высшего и дополнительного профессионального образования, общественной организацией ветеранов, созданной в Министерстве финансов Республики Ингушетия, профсоюзным комитетом Министерства на основании запроса руководителя.»;

е) в пункте 13:

абзац первый подпункта «а» изложить в следующей редакции:

«а) представление руководителем Министерства в соответствии с пунктом 23 Положения о порядке проверки достоверности и полноты сведений, представляемых гражданами, претендующими на замещение должностей государственной гражданской службы Республики Ингушетия, и государственными гражданскими служащими Республики Ингушетия, и соблюдения государственными гражданскими служащими Республики Ингушетия требований к служебному поведению, утвержденного Указом Президента Республики Ингушетия от 23 апреля 2010 г. №91, материалов проверки, свидетельствующих:»;

абзац первый подпункта «б» изложить в следующей редакции:

«б) поступившее в подразделение кадровой службы Министерства либо должностному лицу кадровой службы, ответственному за работу по профилактике коррупционных и иных правонарушений:»;

в подпункте «д» слова «частью 4 статьи 13» заменить словами «частью 4 статьи 12»;

дополнить подпунктом «е» следующего содержания:

«е) уведомление гражданского служащего о возникновении не зависящих от него обстоятельств, препятствующих соблюдению требований к служебному поведению и (или) требований об урегулировании конфликта интересов.»;

ж) пункт 14.4 изложить в следующей редакции:

«14.4. Уведомления, указанные в абзаце пятом подпункта «б» и подпункте «е» пункта 13 настоящего Положения, рассматриваются кадровой службой Министерства либо должностным лицом кадровой службы, ответственным за работу по профилактике коррупционных и иных правонарушений, которое осуществляет подготовку мотивированного заключения по результатам рассмотрения уведомлений.»;

з) в пункте 14.5 слова «подпункте «д» пункта 13» заменить словами «подпунктах «д» и «е» пункта 13»;

и) в пункте 14.6:

в подпункте «а» слова «подпункте «д» пункта 13» заменить словами «подпунктах «д» и «е» пункта 13»;

подпункт «в» изложить в следующей редакции:

«в) мотивированный вывод по результатам предварительного рассмотрения обращений и уведомлений, указанных в абзацах втором и пятом подпункта «б», подпунктах «д» и «е» пункта 13 настоящего Положения, а также рекомендации для принятия одного из решений в соответствии с пунктами 21, 22.3, 23.1 настоящего Положения или иного решения;»;

к) пункт 15.2 изложить в следующей редакции:

«15.2. Уведомления, указанные в подпунктах «д» и «е» пункта 13 настоящего Положения, как правило, рассматриваются на очередном (плановом) заседании комиссии.»;

л) в пункте 16 слова «подпунктом «б» пункта 13» заменить словами «подпунктами «б» и «е» пункта 13»;

м) в подпункте «а» пункта 16.1 слова «подпунктом «б» пункта 13» заменить словами «подпунктами «б» и «е» пункта 13»;

н) дополнить пунктом 22.4 следующего содержания:

«22.4. По итогам рассмотрения вопроса, указанного в подпункте «е» пункта 13 настоящего Положения, комиссия принимает одно из следующих решений:

а) признать наличие причинно-следственной связи между возникновением не зависящих от гражданского служащего обстоятельств и невозможностью соблюдения им требований к служебному поведению и (или) требований об урегулировании конфликта интересов;

б) признать отсутствие причинно-следственной связи между возникновением не зависящих от гражданского служащего обстоятельств и невозможностью соблюдения им требований к служебному поведению и (или) требований об урегулировании конфликта интересов.»;

о) пункт 23 изложить в следующей редакции:

«23. По итогам рассмотрения вопросов, указанных в подпунктах «а», «б», «г», «д» и «е» пункта 13 настоящего Положения, и при наличии к тому оснований комиссия может принять иное решение, чем это предусмотрено пунктами 19 - 22, 22.1 - 22.4 и 23.1 настоящего Положения. Основания и мотивы принятия такого решения должны быть отражены в протоколе заседания комиссии.».

2. Контроль за исполнением настоящего приказа оставляю за собой.

Заместитель Председателя Правительства Республики Ингушетия, и. о. министра финансов Республики Ингушетия Т. Р. Вышегуров

Іаьдало хьадаьха наьха боахамца-ра хІамаш электронни хьисапе шозлагІа дохка оттадарах бола хоам

1. ТІаьрг ер, дохкархо: ГІалгІай Республике гІолла йола паччахьалкхен доалахьен кулгал ду федеральни агенствон моттигера урхалле (дІахо – ГІР Росдоалахьен ТУ, ТІаьрг ер).

2. ТІаьрга кеп: электронни хьисапе еш я тІаьрг, из йийлла я ший доакъашхошта а дохка оттадаьча хІамай маьхах долча дешашта а (дІахо – тІаьрг, дохкар).

3. ТІарг дІахьош йола моттиг: электронни хьисапе еш я тІаьрг «ТІаьргий российски цІа» (АО «РАД») яхача мах беча майдан тІа, Интернета чухьа укх адресах https://lot-online.ru (дІахо — ЭТП «РАД», ЭТП).

4. ТІаьрга юкъе дакъа лаца ловраш дІаязбу ди, ха – 2026 ш. лайчиллан бетта 12 ди, 09:00 с.

5. ТІаьрга юкъе дакъа лоацараш дІаязбар чакхдоал – 2026 ш. оагІой бетта 01 дийнахьа, 17:00 с.

6. Дакъа лоацараш дІаязбу ха а моттиг а – дІаязбала йиш я, из дІадоладаьча дийнахьа денз чакхдоалача денга кхаччалца, дийнахьа а бус а, электронни «РАД» яхача мах беча майданга гІолла, укх хоамо дІадехарашка хьежжа, иштта ЭТП «РАД» белгалъяьча ханага хьежжа.

7. ТІаьрга юкъе дакъа лоацараш дІаязбара гІулакх чакхдалара жамІа ду ди, ха, моттиг - 2026 ш. оагІой бетта 02 ди, 10:00 с. даьлча, укх адресах: ГІалгІай Республика, гІ. Наьсаре, Коталон урам, 3 цІа.

8. ТІаьрг хургйола ди, ха, моттиг (тІаьрга жамІа дар) – 2026 ш. оагІой бетта 03 ди, 10:00 с. даьлча, ЭТП «РАД».

9. ТІаьрге йохка оттаеча хІамаех бола хоам:

№1 йола лот: декхар доаллача ГІазданаькъан И.М: боахам: квартира, юкъара йоккхал 100, 3 кв. м., кадастрови номер 06:01:0100001: 2664. Боахам бола моттиг – ГІалгІай Республика, гІ, МагІалбик, АлероевгІар урам, 78 цІа, 3 кв. Юххьанцара йохкара мах – 1 825 120 (цхьа миллион бархІ бІаь ткъаь пхиъ эзар бІаь ткъо) сом, 00 кеп., НДС доаккхар доацаш. Ланна лу ахча – 90 000 (дезткъа итт эзар) сом. ТІаьрга гІа: 9 000 (ийс эзар) сом.

Боахама тІадожаде йиш я – ланна бахар, дІаязбар дехкаш хилар.

Йохка бокъо луш дола каьхат – ГІалгІай Республике гІолла йолча Россе УФССП МагІалбика кхален ОСП Дугаев Т.И. 02.11.2026 ш. № 06020/26/531775 йола суда пирстопа кхоачашдечун соцам.

№2 йола лот: декхар доаллача Угурчанаькъан З.М. боахам: нах баха цІа, юкъара доккхал 70 кв. м., кадастрови номер 06:02:0100006:987., лаьттан дакъа 717 кв. м., кадастрови номер 06:02:0100006:760. Боахам бола моттиг – ГІалгІай Республика, гІ. Шолже, Сейнароева урам, цІа 95. Юххьанцара бохкара мах – 2 727 032 (ши миллион ворхІ бІаь ткъаь ворхІ эзар ткъаь шийтта) сом, 22 кеп., НДС доаккхар доацаш. Ланна лу ахча – 120 000 (бІаь ткъо эзар) сом. ТІаьрга гІа: 12 000 (шийтта эзар) сом.

Боахама тІадожаде йиш я – ланна бахар, дІаязбар дехкаш хилар..

Боххa бокъо луш дола каьхат – ГІалгІай Республике гІолла йолча Россе УФССП Шолжа кхален ОСП Йовлой А.А. 03.11.2026 ш. № 06018/26/1010043 йола лаьца суда пирстопа кхоачашдечун соцам.

№3 йола лот: декхар доаллача Яндаьаькъан Г.У. боахам: квартира, юкъара йоккхал 120 кв. м., кадастрови номер 06:01:0800001:3077. Боахам бола моттиг – ГІалгІай Республика, гІ. МагІалбик, Гарданаькъан урам, цІа 27а, корп. Б, кв.9. Юхьанцара йохкара мах – 1 615 680 (цхьа миллион ялх бІаь пхийтта эзар ялх бІаь дезткъа) сом, 00 кеп., НДС доаккхар доацаш. Ланна лу ахча – 50 000 (шовзткъа итт эзар) сом. ТІаьрга гІа: 5 000 (пхи эзар) сом.

Боахама тІадожаде йиш я – ланна бахар, дІаязбар дехкаш хилар.

Йохка бокъо луш дола каьхат – ГІалгІай Республике гІолла йолча Россе УФССП МагІалбика кхален ОСП Дугаев Т.И. 02.11.2026 ш. № 06020/26/ 531738 суда пирстопа кхоачашдечун соцам.

10. Кхыдола декхараш:

«Ипотека хьакъехьа (боахам ланна битар)» яхача 16. 07. 1998 №102-ФЗ 57 ст. 6 п. (02. 08. 2019 редакцега хьежжа), тІаьрге котваьннарг лоархІ дохкача хІамах эггара дукхагІа мах бала кийчавар. Цу сага а тІаьрг кийчъяьраша а цу дийннахье а бухсоццаш хьахинначунца дувзаденнача каьхата кІалха кулгаш язду.

ТІаьрг дІахьошвар цІагІа бах аьнна дІаязбаьча нахах бола хоам, декхар доаллачун цІа тоадарах тІадиса ахча дий, кхыдола коммунальни декхараш довзаш хилац (суда пирстопа кхоачашдечо царех хоам баьбац).

Боахама тІадожаде йиш я – ланна бахар, лацар, дІаязбар дехкаш хилар.

Интернете гІолла тІаьрг яра лаьрххІа дола сайта адрес, эша каьхаташ, тІаьрг ярах бола белггалара хоам, дІаязвалар мишта хила деза тІаьрге, котваьнна саг харжар мишта хул яздаь да лаьрххІача сайта адресах – https://torgi.gov.ru/new.

ТІаьрге дакъа лацарах дола кхыдола хоамаш дакъа лаца ловрашта довза йиш я сайта тІара ЭТП www.lot-online.ru, Российски Федераце лаьрххІача сайта тІара www.torgi.gov.ru, Моттигерча урхаллен сайта тІара https://tu06.rosim.gov.ru. Законо дІадехачунга хьежжа, лаьцача боахамга хьажара бокъо йолаш вац ТІаьрг еш вар.

Извещение
о проведении повторных торгов в электронной форме по продаже арестованного имущества.

1. Организатор аукциона, продавец: Территориальное управление Федерального агентства по управлению государственным имуществом в Республике Ингушетия (далее — ТУ Росимущества в РИ, Организатор торгов).

2. Форма аукциона: аукцион в электронной форме, открытый по составу участников и по форме подачи предложений о цене имущества (далее — аукцион, торги).

3. Место проведения аукциона: аукцион проводится на электронной торговой площадке «Российский аукционный дом» (АО «РАД»), в сети Интернет по адресу https://lot-online.ru (далее — ЭТП «РАД», ЭТП).

4. Дата и время начала приема заявок на участие в торгах – 12 ноября 2026 г. с 09:00 ч.

5. Дата окончания приема заявок на участие в торгах — 01 декабря 2026 г. в 17:00 ч.

6. Время и место приема заявок - заявки подаются круглосуточно в период с начала приема заявок до окончания приема заявок через электронную торговую площадку «РАД» в соответствии с порядком, указанным в настоящем извещении, а также в соответствии с регламентом ЭТП «РАД».

7. Дата, время и место подведения итогов приема заявок на участие в торгах — 02 декабря 2026 г. в 10:00 ч. по адресу: Республика Ингушетия, г. Назрань, ул. Победы, д. 3.

8. Дата, время и место проведения торгов (подведения итогов торгов) — 03 декабря 2026 г. в 10:00 ч. на ЭТП «РАД».

9. Сведения о выставляемом на торги имуществе:

Лот №1: заложенное недвижимое имущество должника Газдиева И.М: квартира, общая площадь 100,3 кв.м, кадастровый номер 06:01:0100001:2664. Место нахождения имущества - Республика Ингушетия, г. Малгобек, ул. Алероева, д.78, кв. 3. Начальная цена продажи – 1 825 120 (один миллион восемьсот двадцать пять тысяч сто двадцать) руб. 00 коп. без учета НДС. Сумма задатка - 90 000 (девяносто тысяч) руб. Шаг аукциона – 9 000 (девять тысяч) руб. Обременения – залог, запрет регистрационных действий.

Основание для продажи – постановление судебного пристава-исполнителя ОСП по Малгобекскому району УФССП России по Республике Ингушетия Дугаева Т.И. от 02.11.2026 № 06020/26/531775.

Лот №2: заложенное недвижимое имущество должника Угурчиевой З.М: жилой дом, общая площадь 70 кв.м, кадастровый номер 06:02:0100006:987 и земельный участок общей площадью 717 кв.м, кадастровый номер 06:02:0100006:760. Место нахождения имущества - Республика Ингушетия, г. Сунжа, ул. Сейнароева, д.95. Начальная цена продажи – 2 727 032 (два миллиона семьсот двадцать две тысячИ тридцать два) руб. 22 коп. без учета НДС. Сумма задатка - 120 000 (сто двадцать тысяч) руб. Шаг аукциона – 12 000 (двенадцать тысяч) руб. Обременения – залог, запрет регистрационных действий.

Основание для продажи – постановление судебного пристава-исполнителя ОСП по Сунженскому району УФССП России по Республике Ингушетия Евлоева А.А. от 03.11.2026 № 06018/26/1010043.

Лот №3: заложенное недвижимое имущество должника Яндиева Г.У: квартира, общая площадь 120 кв.м, кадастровый номер 06:01:0800001:3077. Место нахождения имущества - Республика Ингушетия, г. Малгобек, ул. Гарданова, д.27а, корп. Б, кв. 9. Начальная цена продажи – 1 615 680 (один миллион шестьсот пятнадцать тысяч шестьсот восемьдесят) руб. 00 коп. без учета НДС. Сумма задатка - 50 000 (пятьдесят тысяч) руб. Шаг аукциона – 5 000 (пять тысяч) руб. Обременения – залог, запрет регистрационных действий.

Основание для продажи – постановление судебного пристава-исполнителя ОСП по Малгобекскому району УФССП России по Республике Ингушетия Дугаева Т.И. от 02.11.2026 г. № 06020/26/531738.

10. Прочие условия:

Согласно п. 6 ст. 57 ФЗ от 16.07.1998 № 102-ФЗ (ред. от 02.08.2019) «Об ипотеке (залоге недвижимости)» выигравшим публичные торги признается лицо, предложившее на публичных торгах наиболее высокую цену за продаваемое имущество. Это лицо и организатор публичных торгов подписывают в день их проведения протокол о результатах публичных торгов.

Организатор торгов не располагает сведениями о зарегистрированных в жилых помещениях лицах, о задолженности должников по взносам на капитальный ремонт и иные виды коммунальных услуг (судебным приставом - исполнителем не предоставлены). Обременения имущества – залог, арест, запрещение регистрации.

Адрес официального сайта по проведению торгов в сети Интернет, на котором размещена документация об аукционе, в том числе подробная информация о порядке проведения торгов, об оформлении участия в торгах, определении лица, выигравшего торги – https://torgi.gov.ru/new.

С дополнительной информацией об участии в торгах, претенденты могут ознакомиться на сайте ЭТП www.lot-online.ru, официальном сайте Российской Федерации www.torgi.gov.ru, на сайте Территориального управления https://tu06.rosim.gov.ru.

В соответствии с действующим законодательством обязанность по организации осмотра арестованного имущества у Организатора торгов отсутствует.

«Зизай аре Оаздик» яхача моттига хьал тохкаш хилар вай мехка

ГІазданаькъан Ахьмад

Іалама гІулакхех йолча Президентски ганзо грантаца хьаллоацаш йолча «Кхаь оагІон бувзамаш: ООПТ - Іилма - Волонтёраш» яхача экологически проектага гІолла, мехка лоамера моттигаш тохкаш хилар. «Зизай аре Оаздик» яхача туристически, Іилман доазон - наькъа хьал довза арабаьнна нах бар уж. Проекта тоабан доакъашхой, гІо деш лелараш, цу оагІонцара говзанчаш бар вІашагІкхийтта хиннараш. Іилман, Іалама оагІонца дувзаденнарашка гІолла дІахьош бола боккха болх ба ала деза цох.

Кагирхой гІулакхех йолча Комитетера «Сердалога» кхаьчача хоамах, лоархІаме декхараш да цу наьха кхоачашде дезараш. Кхоана туристаш, Іилманхой лела безача наькъа лаьтта, цун хьал миштад хьожаш къахьийгар цар.

Иштта хоам беш дола, никъ бовзийташ дола улгаш оттаде деза моттигаш белгалйир цар. Экскурсе оагІонца геттара лоархІаме дола хІамаш да уж, хІана аьлча, туризмаца терко е езарех да моттига Іалама, кІалхарча кІийлен, гонахьен хІама.

Уж деррига хІамаш проектаца дІачІоагІдеш да. Из никъ паргІата, цхьаккха кхерам боацаш хургболаш дІабахьа безача балхаца эшаш да уж.

Цу гІулакха хьалхаэттараша белгалдечох, экологически оагІонцарча проектаца лоархІаме дола гІулакхаш да уж. Хьабеллаш болча кердача туристически, экологически наькъа хьал боаггІача бораме меттадоаладаь хила деза.

«ГОРЯЧАЯ ЛИНИЯ» ПРАВИТЕЛЬСТВА РИ ПО ПРОТИВОДЕЙСТВИЮ КОРРУПЦИИ +7 (8734) 55-11-57, ЕДИНЫЙ ТЕЛЕФОН СЛУЖБЫ СПАСЕНИЯ 112

сердало

Учредитель: Государственное автономное учреждение «Издательский дом «Сердало»

Главный редактор: Х.А.Курскиева

Адрес редакции и издателя: Республика Ингушетия, 386101, г. Назрань, Тер. Центральный округ пр. И.Базоркина, 60.
Тел.: 8 (8734) 77-11-84
Бухгалтерия: 8 (8734) 77-10-85.

Газета зарегистрирована Управлением Роскомнадзора по Республике Ингушетия. Рег. номер ПИ № ТУ 06-00033 от 16 декабря 2024 г.

E-maIl: serdalo@yandex.ru
Сайт газеты: serdalo.ru.

Набор и верстка произведены в компьютерном центре ГАУ «Издательский дом **«Сердало»**.

Время подписания номера по графику в печать: 11 ноября 2026 г. Фактически 17:20.

Точка зрения авторов может не совпадать с позицией редакции. При перепечатке ссылка на газету обязательна. Письма, рукописи, фотографии, рисунки не рецензируются и не возвращаются.
Свободная цена

Газета отпечатана в издательстве **«Южный регион»**, с готовых диапозитивов
Адрес: 357600, Ставропольский край, г. Ессентуки, ул. Никольская, 5.
Заказ №____ **Тираж:** 2000 экз.

Хин кIалха гIолла 50 метрага кхоачаш наьк даь, белгалваьлар вай зIамига мехкахо

ГIазданаькъан Ахьмад

Спортацарча министерствонна хьалха латтача Белхарой Руслана даькъалавийцар доккхача хьинарца наьк деш белгалваьнна вай зIамига мехкахо. Хин кIалха букъ тIа уллаш, 50 метрага кхоачаш наьк де аьттув баьннаб цун 54 секунда.

Бештой Мухьаммада тренер волча Джанхотанаькъан Ювназа белгалдечох, моллагIча воккхача спортсмена а могаргдоацаш, хала лоархIаш декхар да букъ тIа уллаш иззал наьк деш вахар. Министра доккха баркал аьлар кIаьнка тренера, иштта цун начIал хьаллоацаш болча даьна, нанна.

«Мухьаммад хьинар долаш, къахьегаш волга хьагойташ да, из аьттув балар. Иштта зIамигача кIаьнка из карагIдалар доаккхал де дезаш хIама да тахан. Баркал ала лов сона тренера Джанхотанаькъан Ювназа, кIаьнка даьна Мухьаммада. Цун оагIув хьаллоацаш, визза спортсмен веш боахк уж цох. Аьттув хилба цар дIахойодача хана а»,- аьлар Белхарой Руслана.

Цу гIулакхо хьагойт вай мехка лакха говзал, начIал дола къона спортсменаш хIара денна дукхагIа хулаш латтилга.

Вай мехкарча кулгаш гIертадераша дунен чемпионате ворхI майдилг яккхар

Баркинхой Мурад

ГIалгIайчен спортсменаша ворхI майдилг яккхар, кулгаш гIертадарах, дунен чемпионат йолаш, укх деношка из дIахьош я Инде столице. Дунен керттерча яхье Деле гулбелар чIоагIагIа бола дукхача мехкашкара доакъашхой. Цига дакъа лоацаш ба ондаргаш, боккхий атлеташ, ветеранаш, цхьацца могашал эшаеннараш. Цар хIара сцена тIа арабалар да, чIоагIа оамал, низ гойташ. Россе викалаша дика толамаш даьхар ГIалгIайчен спортсменаша дика дакъа юкъедера тоабан толама.

«Сердало» газетага ГIалгIайчен спорта Министерстве ма аллара, 90 кг дозал дарашта юкъе дото совгIат даьккхар Тиймарзанаькъан ИбрахIима. 110 кг дозал долаш, дика толам баьккхар Баркинхой Адама, цунна елар дото, борза майдилгаш, аьтта а аьрда а кулгаш гIортадарах. Иштта шиъ борза совгIат даьккхар, шаккхе кулг гIортадаь, могашал эшаеннарашта юкъерча дунен чемпионате Хьулахой Ислама. Кхы а шиъ майдилг яьккхар Чомаканаькъан Хьамида, из вар 110 кг дозал дарашца аьрда, аьтта кулгаш гIертадеш.

Цу яхьашка уж кийчбаьраш ба лакха говзал йола хьехамчаш Котанаькъан Хьусен, Тиймарзанаькъан ИбрахIим. ГIалгIайчен кулгаш гIертадеча говзанчаша халкъашта юкъерча спорта даькъ тIа котало яккхаро чIоагIду, республикан спорт дегIайоалаяра хьал лакхача боараме хилар.

Вай лоамашка Iомалуш ба, берригача мехкара альпинисташ

Ужахьанаькъан Хьамзат

ЖIайрахьа кхален «Кязи» яхача альпинистий лагере кийчон болх дIахьош ва тахан Россера 100 совгIа спортсмен, инструкторараш, иштта кхыбараш а. Альпинистий гIулакх дикка шаьрдеш, моттигерча ишколаша пайданедараш дIахьа эцаш, халача моттигашка тIабувлар хила деззача тайпара тоадеш, болх ба ала деза цох.

«Сердалога» бенача хоамах, спортсмений керда тоабаш тIаийеш, хIара денна болх дIахьош ба цига. Кийчон программага гIолла, де дезаш хиннараш кхоачашдаь баьннаб тахан Нижегородски областера, ГIибухен-Малхбузен федеральни моттигера спортсменаш. Керда тоабаш тIаэца кийчо еш ба цига хIанз. Укх деношка кхача везаш ва «Кязе» Татрий мехкара 30 спортсмен.

Белгалде деза, ЖIайрахьа кхален моттигаш цу гIулакха чIоагIа тайна, дика йолга. ХIетта болалуш барашта, иштта лакха говзал йолча боккхача альпинисташта еззача тайпара я цигара моттигаш. Цунга хьежжа, геттара доккха начIал дола альпинисташ а вайцига тIалатташ ба.

Вай туризма лоархIаме да из, хIаьта лоамашкара туризм дега гарга йолча Россерча альпинисташта дикка аьттув ба. Вай республикера лоаман моттигаш берригача мехка дIайовзийташ болх ба ала деза цох.

МагIалбике «Юрт-ганз» яха юртарча кагирхой фестиваль чакхъяьлар

Оздой Iийса

Халкъа цхьоагIон Ди долаш, МагIалбика Серго Орджоникидзе цIерагIча культуран, салоIама парке доккха цIай хилар. Укхаза чакхъяьлар «Юрт-Ганз» яха республикански фестиваль. Цига дакъа лоацаш вар кагирхой гIулакхех йолча Комитета кулгалхо Пхьошанаькъан Зоврбик, шахьара администраце кулгалхо Боканаькъан Мухьмад; боахамий, юкъарлон цхьанкхетарий викалаш, иштта СВО ветеранаш, цар дезал, «Даьхен лорабой» ганза вахара болх лелабераш.

Парка аллеяш хьалйизаяр халкъа говзанчий гойтама балхех, ярмаркех. Цига хIара саг таро йолаш вар, мах боацаш, говзанча хьехамаш дIахьоча дакъа лаца. Фестивала хьаьшашта дайзар этнокультура совгIаташ, къаман спортивни яхьаш, ловзараш. Къаьстта теркам тIабодаш дар гIалгIай къаман даараш, цIай хьаллоацаш дар кхоллама вIашагIкхетараш, артистий программаш. Моттигерча кагирхошта, лаьрххIача операце бIухой дезалашта из ди дика салоIам беш дар.

«Юрт-Ганз» яха этнопроект кхаь даькъа йийкъа яр. Наьсарен кхален ГIаьзе-Коа, Шолжа кхален ГIажарий-Юрта гIолла чакхъяьнна фестиваль ера МагIалбике. Из йоккха кхетаче вIашагIъеллар ГIалгIайчен кагирхой Комитето, «Кагирхойи бераши» яхача къаман, иштта «Республико кагирхошта» яхача федеральни проекта чуйоагIаш.

МагIалбике из чакхйоалаш хиларо хьагойтар, цу тайпара болх дика вIашагIбелла дIахьош хиларо республикан культуран тIехьале лораелга, ноахалашта юкъера бувзам лелабелга, кагирхой юкъебоах дикача гIулакхашта, кхоллама вахара.

